



DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 108 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2023/2024)

Innhold

1	Innledning	5	6.2	Skatt og avgift	21
2	Grunnlaget for forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2023/2024	6	6.3	Gjennomgang av reindrifftsloven ..	21
2.1	Hovedavtalen for reindrifften	6	6.4	Ivaretagelse av reindrifftens arealer	21
2.2	Grunnlaget for reindrifftspolitikken	6	6.5	Klimatilpasning og beredskap	22
2.2.1	Hurdalsplattformen	6	6.6	Grensekryssende reindrifft	22
2.3	Sametingets innspill	6	6.7	Norsk-finsk reingjerdekonvensjon	23
3	Reindrifftsavtalen 2022/2023	8	6.8	Chronic Wasting Disease	24
4	Gjennomføring av forhandlingene	9	6.9	Rovvilt	25
4.1	Kravet fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund	9	6.10	Digitalisering av reindrifftsforvaltningen	26
4.2	Statens tilbud	9	6.11	Kriterier for bærekraftsmålene i reindrifftspolitikken	26
4.3	Forhandlingene	10	6.12	Utredning om reindrifften i Trollheimen	26
5	Status og utvikling i reindrifften	11	7	Nærmere om Reindrifftsavtalen 2023/2024	27
5.1	Totalregnskapet for reindriffts-næringen 2021 og budsjett for 2022	11	8	Forslag til endringer i statsbudsjettet 2023	28
5.1.1	Innledning	11		Forslag til vedtak om endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2023/2024)	29
5.1.2	Utvikling i resultatmålene	11		Vedlegg	
5.1.3	Totalregnskapet for 2021 for reinbeiteområdene	11	1	Reindrifftsavtale 1. juli 2023 – 30. juni 2024	30
5.1.4	Siidaandelens økonomi	12	2	Fordeling av rammen for Reindrifftsavtalen 2023/2024	42
5.2	Slakteuttak	16	3	Sluttprotokoll fra forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2023/2024	44
5.3	Produktivitet	16			
5.4	Prisutvikling	18			
5.5	Markedssituasjonen	20			
5.6	Tilpasning av reintallet til beitegrunnlaget	20			
6	Nærmere om enkelte viktige politikkområder	21			
6.1	Innledning	21			



DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 108 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2023/2024)

*Tilråding fra Landbruks- og matdepartementet 28. april 2023,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Innledning

Regjeringen legger med dette frem for Stortinget en proposisjon om Reindrifftsavtalen 2023/2024, inngått mellom staten og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) 15. februar 2023.

I kapittel 2 blir det gjort rede for grunnlaget for forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2023/2024. Dette omfatter hovedavtalen for reindriften, grunnlaget for reindriftpolitikken og Sametingets innspill til forhandlingene.

I kapittel 3 omtales innværende reindrifftsavtale, Reindrifftsavtalen 2022/2023. Kapittel 4 gjelder gjennomføringen av forhandlingene, kravet fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund og statens tilbud.

Kapittel 5 gjør rede for status og utviklingstrekk i reindriften, og totalregnskapet for reindriften for 2021. I kapittel 6 omtales enkelte viktige politikk-

områder, og i kapittel 7 hovedtrekkene i Reindrifftsavtalen 2023/2024.

Kapittel 8 inneholder forslag til endringer i statsbudsjettet for 2023.

Reindrifftsavtalen 2023/2024, fordeling av den økonomiske rammen og sluttprotokoll fra forhandlingene ligger som vedlegg til proposisjonen.

Reindrifftsavtalen 2023/2024 gjelder bevilgninger over statsbudsjettet kapittel 1151 *Til gjennomføring av reindrifftsavtalen* for budsjettåret 2024, og omdisponeringer mellom poster i 2023. Landbruks- og matdepartementet ber om fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til Reindrifftsavtalen 2023/2024 som er knyttet til bevilgninger i 2024.

Forslag som gjelder statsbudsjettet 2024 legges fram for Stortinget gjennom Prop. 1 S (2023–2024) for Landbruks- og matdepartementet.

2 Grunnlaget for forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2023/2024

2.1 Hovedavtalen for reindriften

Reindrifftsavtaleforhandlingene gjennomføres etter bestemmelsene i Hovedavtalen for reindriften. Hovedavtalen ble inngått mellom staten ved Landbruksdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund 26. februar 1993. I henhold til § 2 i Hovedavtalen skal Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund føre forhandlinger om en løpende reindrifftsavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindriffts-næringen i samsvar med de til enhver tid vedtatte mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken.

Partene fører forhandlinger om reindrifftsavtalen hvert år. Perioden for de årlige avtalene løper fra 1. juli til 30. juni. Forhandlingene skal ta utgangspunkt i en felles forståelse av næringens økonomiske situasjon. Som grunnlag for dette, utarbeider Økonomisk utvalg et totalregnskap for reindriffts-næringen. Hovedavtalen har åpnet for at partene kan kreve forhandlinger også om andre forhold utenom de økonomiske virkemidlene. Dette er faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for utvikling av næringen mot de mål som er fastsatt for reindrifftspolitikken. Denne åpningen innebærer ikke at reindriffts-næringen, representert ved Norske Reindrifftsamers Landsforbund, kan fremme ethvert faglig krav i forbindelse med reindrifftsavtaleforhandlingene. Imidlertid kan Norske Reindrifftsamers Landsforbund løfte frem problemstillinger gjennom forhandlingene, og Landbruks- og matdepartementet kan bidra til at Norske Reindrifftsamers Landsforbund får tatt opp saken med rette fagdepartement.

I henhold til hovedavtalen skal forhandlingene være sluttført innen 1. mars.

Ved brudd i forhandlingene fremmer staten, i henhold til Hovedavtalen, på eget grunnlag overfor Stortinget forslag om tiltak og økonomiske rammer som skal gjelde for kommende avtaleperiode.

2.2 Grunnlaget for reindrifftspolitikken

Reindrifftspolitikken bygger på Stortingets behandling av Meld. St. 32 (2016–2017) *Reindrift – Lang tradisjon – unike muligheter*. Stortinget behandler i tillegg reindrifftspolitikken to ganger i året; ved den årlige reindrifftsavtaleproposisjonen og ved behandlingen av statsbudsjettet.

2.2.1 Hurdalsplattformen

I Hurdalsplattformen slår regjeringen fast at reindriften er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsliv og språk. Næringen utnytter viktige utmarksressurser og har potensial for økt verdiskaping. Det gjelder særlig økt videreforedling av reinkjøtt og formidling av reindrifftssamisk kultur og levesett.

Det framgår videre at regjeringen vil:

- Fremdeles anerkjenne reindriften som en viktig kulturnæring som er familiebasert og bygger på et unikt levesett.
- Utvikle reindriften med et tredelt mål om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.
- Gjennomføre en helhetlig revidering av reindrifftsloven.
- Tilrettelegge for økt verdiskaping av kjøtt og biprodukter og økt satsing på kulturformidling og turisme basert på reindrift.

2.3 Sametingets innspill

Sametinget er observatør på statens side, og kommer hvert år med et innspill til forhandlingene som er behandlet av Sametingets plenum. Same-tingsråd med ansvar for reindrift presenterte innspillet i et møte med landbruks- og matministeren 13. desember 2022.

I sitt innspill viste Sametinget til at reindrifftsavtalen må ha oppmerksomhet på den vanskelige økonomiske og driftsmessige situasjonen reindriften er i. I tillegg må den legge vekt på sosiale forhold i næringen. Sametinget mener de økonomiske rammene må følge lønns- og prisutvikling,

og foreslo at det innføres et flatt tilskudd til alle siddaandeler.

Sametinget foreslo innføring av et permanent tilskudd til slakt av simler, samtidig som kalveslaktetilskuddet videreføres. Videre ba Sametinget om at det ble gitt kompensasjon for økte utgifter som følge av beitekrisen i 2022.

Sametinget ba om at avtalepartene arbeider for at Landbruksdirektoratet tilføres ressurser til digitale saksbehandlingssystemer.

Sametinget ba også om at det må legges til rette for forskning på reindrifftsarealer, og at det utarbeides et kart som viser inngrep i reindrifftsområdene.

Sametinget foreslo et tilskudd til overføring av tradisjonell kunnskap i reindrifften.

Sametinget fremmet i tillegg forslag som ligger utenfor rammen av reindrifftsavtalen.

3 Reindrifftsavtalen 2022/2023

Inneværende reindrifftsavtale, Reindrifftsavtalen 2022/2023, har en total ramme på 180 mill. kroner. Dette var en økning på 15,5 mill. kroner fra Reindrifftsavtalen 2021/2022. Hovedprioriteringene i Reindrifftsavtalen 2022/2023 er direkte tilskudd, ivaretagelse av reindrifftsarealer, klimatilpasning og beredskap i reindrifften, rekruttering og infrastrukturtiltak.

Avtalen viderefører de direkte tilskuddene. I tillegg ble det etablert et tilskudd til slakt av simler som et engangstiltak for avtaleåret 2022/2023. Uttak av eldre simler er et viktig tiltak for å redusere risikoen for CWD og andre sykdommer. Avtalen viderefører satsingen på tilleggsnæringer i reindrifften.

Klimaendringene medfører både endringer i driftsmønsteret og uforutsette hendelser for reindrifften. Hyppige forekomster av låste beiter gir merkostnader og krever investeringer. Avtalepartene ble derfor enige om en betydelig økning av distriktstilskuddet, for å legge til rette for felles

investeringer i utstyr som kan bidra til klimatilpasning.

Avtalepartene ble enige om å etablere HMS-tjenesten som en permanent ordning. Pilotprosjektene for Norske Reindrifftsamers Landsforbunds rådgivningstjeneste i arealsaker, og pilotprosjektet for en helsetjeneste for rein ble videreført. Dette er viktige ordninger som støtter opp om og bistår reineierne i deres arbeid, og legger til rette for en tryggere arbeidshverdag.

Avsetningen til beredskapsfondet ble økt til 5,5 mill. kroner.

Gjennom en økning av satsene for etableringstilskuddet styrket avtalepartene virkemidlene for rekruttering i reindriffts næringen.

Avtalepartene er enige om å gjennomføre utredninger om reindrifftsbasert reiseliv, beredskap i reindrifften, systemet for klassifisering av reinsdyrkjøtt, situasjonen for reindrifften i Trollheimen, megling og et prosjekt mot hets og rasisme rettet mot reindrifftsutøvere.

4 Gjennomføring av forhandlingene

4.1 Kravet fra Norske Reindriftsamers Landsforbund

Norske Reindriftsamers Landsforbund overleverte 6. januar 2023 sitt krav til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2023/2024. Kravet var totalt på 259,7 mill. kroner. Det er rundt 80 mill. kroner i økning fra inneværende avtale, en økning på 44 pst. Figur 4.1 viser forholdet mellom krav og fremforhandlet ramme per avtaleår over en seksårsperiode.

Norske Reindriftsamers Landsforbunds prioriteringer er gjengitt slik i kravet:

- Øke de direkte tilskuddene.
- Opprette klimatilskudd og beitetilskudd for reindriften.
- Øke de frie midlene i Reindriftens utviklingsfond.
- Kompensasjon for økte utgifter, og refusjon av veibruksavgift på drivstoff.

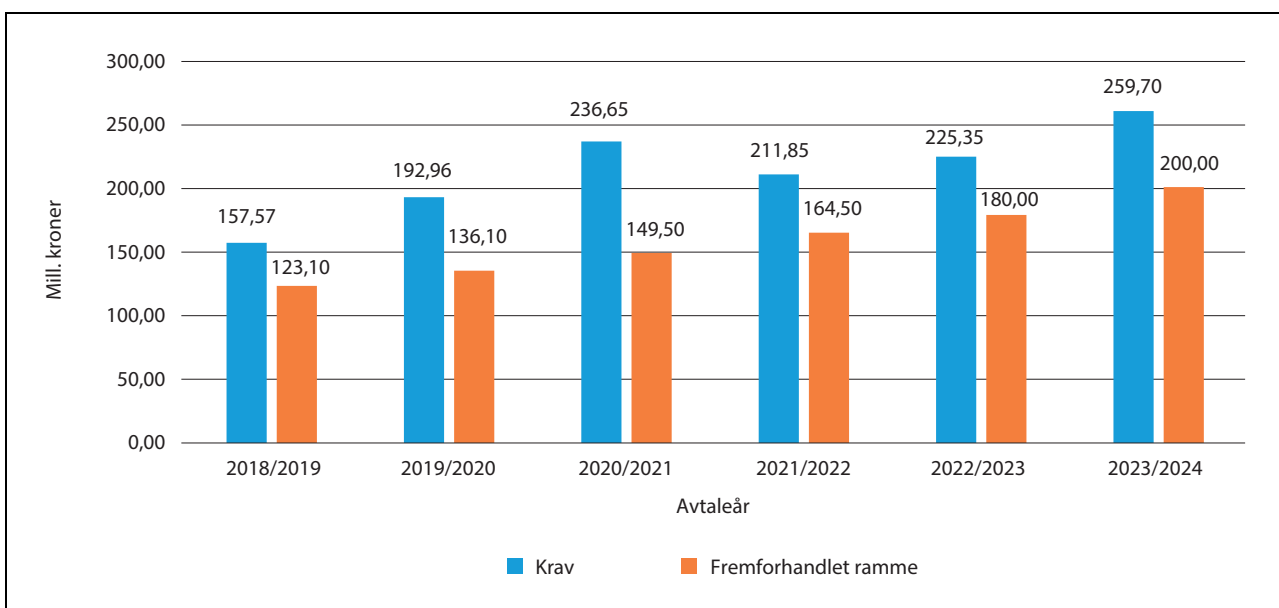
Norske Reindriftsamers Landsforbund foreslo å øke de direkte tilskuddene med totalt 71 mill. kroner. Dette omfattet tre nye tilskuddsordninger: et

klimatilskudd i form av et flatt tilskudd til alle siidaandeler og reinlag, et beitetilskudd i form av et tilskudd per dyr, og et ekstraordinært tilskudd som kompensasjon for økte utgifter i form av et flatt tilskudd til alle siidaandeler. I tillegg foreslo Norske Reindriftsamers Landsforbund en videreføring av simleslaktetilskudd, men med en økning av satsen fra 500 kroner per dyr til 1000 kroner per dyr. Satsen for produksjonspremien ble foreslått økt fra 38 pst. til 40 pst., og kalveslaktetilskuddet økt fra 500 kroner til 700 kroner.

Norske Reindriftsamers Landsforbund hadde også forslag til endringer i andre ordninger, og tok opp en rekke tema som ligger utenfor rammene av avtalen. Flere av disse sorterer under andre departementers områder.

4.2 Statens tilbud

Staten la fram sitt tilbud 27. januar 2023. Tilbudet hadde en ramme på 188 mill. kroner, en økning på 8 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale. Tilbudet hadde fem hovedprioriteringer:



Figur 4.1 Krav og fremforhandlet ramme i avtaleåret siste seks år (mill. kroner)

Kilde: Landbruks- og matdepartementet

Direkte og kostnadssenkende tilskudd, klimatilpasning, ivaretagelse av reindrifftsarealer, tilleggsnæringer og beredskap, samt smittereduserende tiltak mot skrantesyke.

Tilbudet la til grunn at reindriffts næringen er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsliv og språk. Næringen utnytter viktige utmarksressurser og har potensial for økt verdiskaping. For å ta ut dette potensialet vil regjeringen videreføre vektleggingen av næringsretting og tilrettelegging for de som har reindrift som hovedvirksomhet. For å øke verdiskapingen basert på kjøtt og biprodukter, og legge til rette for kulturformidling og turisme basert på reindrifften, er det viktig å legge til rette for tilleggsnæringer. Tilleggsnærin-

ger i reindrifften har et stort potensial. For å sikre reindrifften som en familiebasert og økonomisk bærekraftig næring, er det viktig å legge til rette for etablering av tilleggsnæringer blant annet gjennom videreføring av Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifftsbasert vekst og verdiskaping, og prosjektet med lærings- og omsorgsbaserte tjenester.

4.3 Forhandlingene

Det ble gjennomført forhandlinger i Oslo 7.–9. februar og 15. februar. Partene kom til enighet om en avtale 15. februar.

5 Status og utvikling i reindriften

5.1 Totalregnskapet for reindriffts-næringen 2021 og budsjett for 2022

5.1.1 Innledning

Totalregnskapet for reindriffts-næringen utarbeides av Økonomisk utvalg for reindriften. Økonomisk utvalg er oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund, og har som oppgave å legge fram et årlig totalregnskap for næringen. Totalregnskapet utgjør det økonomiske grunnlagsmaterialet for forhandlingene om reindrifftsavtalen. Regnskapet gir en oversikt over verdiene som er skapt i næringen samlet sett ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital, og viser samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriffts-næringen i Norge. Det legges også fram et budsjett for inneværende år.

5.1.2 Utvikling i resultatmålene

Tabell 5.1 viser et sammendrag av Totalregnskapet fra 2018–2021, med budsjett for 2022. Totalregnskapet viser en økning i resultatmålene fra 2020 til 2021. Vederlag til arbeid og egenkapital øker fra 115,4 mill. kroner i 2020 til 192,1 mill. kroner i 2021 (+76,7 mill. kroner). Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk økes fra 124 054 kroner i 2020 til 202 344 kroner i 2021. Målt per siidaandel økes vederlag til arbeid og egenkapital fra 207 001 kroner i 2020 til 341 807 kroner i 2021.

Sum produksjonsbaserte inntekter økes fra 154,2 mill. kroner i 2020 til 205,7 mill. kroner i 2021 (+ 51,6 mill. kroner). Kjøttinntektene økes med 51,6 mill. kroner, og den totale livdyrverdien reduseres med 3,9 mill. kroner. Bonus er lavere enn i 2020.

Andre produksjonsbaserte inntekter øker med 6,2 mill. kroner fra 2020, og binæringsinntekter økes med 0,5 mill. kroner.

Statstilskudd reduseres fra 130,9 mill. kroner i 2020 til 108,1 mill. kroner i 2021 (-22,8 mill. kroner). Reduksjonen kan i stor grad knyttes til posten ekstraordinære tilskudd og ekstraordinært til-

skudd til kriseberedskap. På bakgrunn av beitekrisen i 2020 var det store utbetalinger over denne tilskuddordningen dette året.

Erstatningene for tap av rein øker fra 98,1 mill. kroner i 2020 til 107,2 mill. kroner i 2021 (+9,1 mill. kroner), og erstatningene for arealinn-grep øker fra 4,6 mill. kroner i 2020 til 7,0 mill. kroner i 2021 (+2,4 mill. kroner).

Totalt sett gir dette en økning i de samlede inntektene fra 387,8 mill. kroner i 2020 til 428,1 mill. kroner i 2021 (+40,3 mill. kroner).

Siidaandelens kostnader reduseres fra 184,9 mill. kroner i 2020 til 176,3 mill. kroner i 2021 (-8,7 mill. kroner) og felleskostnadene reduseres fra 66,0 mill. kroner i 2020 til 37,1 mill. kroner i 2021 (-28,9 mill. kroner). Den store reduksjonen i felleskostnader skyldes blant annet at felleskostnadene var på et høyt nivå i 2020 på grunn av beitekrisen.

Reinlagenes kostnader økes fra 12,9 mill. kroner i 2020 til 13,9 mill. kroner i 2021 (+1,0 mill. kroner). I sum gir dette en reduksjon i de totale kostnadene fra 263,9 mill. kroner i 2020 til 227,2 mill. kroner i 2021 (-36,7 mill. kroner).

Renter på lånt kapital reduseres fra 8,5 mill. kroner i 2020 til 8,8 mill. kroner i 2021 (-0,3 mill. kroner).

Antall siidaandeler i samisk reindrift er på 540 i 2021 (+5). Antall årsverk i reinlagene er på 22 i 2021. Reinlagene rapporterer selv om antall årsverk.

5.1.3 Totalregnskapet for 2021 for reinbeiteområdene

Tabell 5.2 viser totalregnskapet for 2021 fordelt på reinbeiteområde. Tabellen viser at det er store forskjeller i resultatene mellom reinbeiteområdene. Vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk varierer mellom 606 499 kroner i reinlagene og 104 015 kroner i Vest-Finnmark.

Totalregnskapet fordelt på sonene i Finnmark er vist i tabell 5.3. Tabellen viser at Kautokeino midt ligger lavest med et vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk på 84 659 kroner, mens

Polmak/Varanger ligger høyest med 376 900 kroner per årsverk.

Endringer i den samlede livdyrverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reinntall og flokksammensetning. Tabellene viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene.

Endringene fra 2020 til 2021 i totalregnskapets hovedposter er som følger:

Øst-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital økes med om lag 36,5 mill. kroner sammenlignet med 2020. De produksjonsbaserte inntektene økes med 28,7 mill. kroner.

Statstilskuddene reduseres med 7,9 mill. kroner. De totale erstatningene økes med rundt 4,0 mill. kroner. Totalt økes inntektene med 23,4 mill. kroner, og kostnadene reduseres med 13,2 mill. kroner. Antall siidaandeler er økt med 1 til 165.

Vest-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital økes med 22,9 mill. kroner sammenlignet med 2020. De produksjonsbaserte inntektene økes med 26,2 mill. kroner. Statstilskudd reduseres med 13,1 mill. kroner, og erstatninger økes med 5,3 mill. kroner. Samlet gjør dette at de totale inntektene økes med 12,2 mill. kroner. Kostnadene reduseres med om lag 5,6 mill. kroner. Antall siidaandeler økes med 2 til 213.

Troms: Vederlag til arbeid og egenkapital økes med 5,3 mill. kroner sammenlignet med 2020. De produksjonsbaserte inntektene økes med 2,4 mill. kroner. Statstilskudd og erstatninger økes med til sammen 1,4 mill. kroner. Kostnadene reduseres med 5,3 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 51.

Nordland: Vederlag til arbeid og egenkapital økes med 9,2 mill. kroner sammenlignet med 2020. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 6,5 mill. kroner. Statstilskudd reduseres med 4,4 mill. kroner, og erstatninger økes med 1,2 mill. kroner. Kostnadene reduseres med 15,5 mill. kroner. Antall siidaandeler økes med 2 til 42.

Nord-Trøndelag: Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres med 5,3 mill. kroner sammenlignet med 2020. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 3,4 mill. kroner. Statstilskuddene økes med 0,7 mill. kroner sammenlignet med 2020, og erstatningene reduseres med 0,8 mill. kroner. Kostnadene øker med 1,8 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 39.

Sør-Trøndelag/Hedmark: Vederlag til arbeid og egenkapital økes med 5,8 mill. kroner sammenlig-

net med 2020. De produksjonsbaserte inntektene øker med 5,2 mill. kroner og erstatningene øker med 1,3 mill. kroner. Statstilskuddene øker med 0,3 mill. kroner. Kostnadene øker med 0,3 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 30.

Reinlag: Vederlaget til arbeid og egenkapital økes med 2,2 mill. kroner sammenlignet med 2020. De produksjonsbaserte inntektene økes med 1,8 mill. kroner. Statstilskudd økes med 1,3 mill. kroner og erstatninger reduseres med 0,2 mill. kroner. Kostnadene øker med 1,0 mill. kroner.

5.1.4 Siidaandelens økonomi

Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein i de ulike reinbeiteområdene er presentert i tabell 5.4. Tabellen viser at det er store variasjoner mellom områdene. Eksempelvis varierer kjøttinntektene per siidaandel fra 741 933 kroner i Polmak/Varanger til 130 092 kroner i Nordland. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein varierer mellom 1 293 kroner per rein i Polmak/Varanger og 391 kroner per rein i Nordland. Det er også betydelige variasjoner i gjennomsnittlig statstilskudd mellom reinbeiteområdene. Tilskudd per rein er i 2021 høyest i Troms med 715 kroner per rein og lavest i Karasjok med 343 kroner per rein. For 2021 er tilskudd per siidaandel høyest i Polmak/Varanger med 327 323 kroner og lavest i Karasjok med 116 029 kroner.

De totale kostnadene per siidaandel varierer også betydelig mellom områdene. Tilsvarende varierer de totale kostnadene per rein. Nordland og Troms har det høyeste kostnadsnivået sett per rein med henholdsvis 1 550 og 1 478 kroner per rein, mens Polmak/Varanger har de laveste kostnadene per rein med 638 kroner.

Tabell 5.4 viser store forskjeller i vederlag for arbeid og egenkapital mellom områdene. I 2021 varierer vederlaget mellom 889 538 kroner per siidaandel i Sør-Trøndelag/Hedmark og 212 875 kroner per siidaandel i Vest-Finnmark.

Mange reindriftsfamilier henter betydelige deler av sin inntekt utenfor reindriftsnæringen. Det er i all hovedsak kvinner som står for denne inntekten. Gjennomsnittlig inntekt utenfor reindriften per siidaandel varierer i 2021 mellom 190 000 kroner i Nord-Trøndelag og 425 000 kroner i Polmak/Varanger.

Tabell 5.5 viser at vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel i 2021 økte i alle reinbeiteområder med unntak av Nord-Trøndelag. Polmak/Varanger har den største økningen.

Tabell 5.1 Sammendrag av Totalregnskapet 2018–2021 med budsjett 2022

Regnskapsposter	2018	2019	2020	2021	budsjett 2022
Produksjonsbaserte inntekter	190 543	176 009	154 157	205 729	206 312
Kjøtt og biprodukter	122 767	146 898	100 231	151 866	155 609
Bonus	3 988	6 029	6 089	3 262	3 923
Endring i livdyrverdien	12 879	-15 327	4 048	92	-3 729
Binæringsinntekter	13 776	9 097	7 954	8 428	8 428
Andre inntekter	37 132	29 312	35 834	42 081	42 081
Statstilskudd	92 461	106 335	130 875	108 120	160 525
Direkte tilskudd	69 841	83 946	83 724	88 636	90 645
Andre tilskudd	12 107	13 167	9 555	11 587	13 262
Ekstraordinære tilskudd	342	330	24 826	1 691	47 638
Tilskudd til binæringer	481	105	32	122	34
Utviklingsprogrammet	281	365	174	230	0
Tiltak mot radioaktivitet	909	0	0	0	0
Konflikttemp. tiltak rovvilt	8 501	8 422	12 563	5 854	8 946
Erstatninger	104 006	88 050	102 763	114 273	101 695
Tap av rein	91 667	83 671	98 145	107 228	96 347
Arealinngrep	12 339	4 379	4 618	7 045	5 347
Sum inntekter	387 010	370 395	387 794	428 123	468 532
Siidaandelens kostnader	197 017	167 732	184 957	176 255	195 040
Felleskostnader	39 821	36 476	66 032	37 075	67 808
Kostnader i reinlag	10 870	14 497	12 875	13 850	13 577
Sum kostnader	247 708	218 705	263 864	227 180	276 424
Vederlag for arbeid og kapital	139 301	151 690	123 931	200 943	192 108
Renter på lånt kapital	11 202	10 150	8 528	8 848	8 481
Vederlag for arbeid og egenkapital					
Totalt (1.000 kr)	128 099	141 540	115 403	192 095	183 627
Per årsverk (kr)	143 448	152 357	124 054	202 344	193 904
Per siidaandel (kr)	229 158	252 749	207 001	341 807	326 738
Sum årsverk ¹	893	929	930	949	947
Antall siidaandeler ¹	559	560	558	562	562

¹ Omfatter også 22 årsverk i reinlagene

Kilde: Landbruksdirektoratet (2022): Totalregnskap for reindriften. Regnskap 2021 og budsjett 2022. Rapport nr. 46/2022

Tabell 5.2 Totalregnskap 2021 per reinbeiteområde

Reinbeiteområde	Øst- Finnmark	Vest- Finnmark	Troms	Nordland	Nord- Tr.lag	Sør-Tr./ Hedm.	Reinlag
Produksjonsbaserte inntekter	69 348	59 479	13 037	7 235	12 301	23 393	20 937
Kjøtt og biprodukter	57 132	38 989	6 540	5 464	9 021	15 074	19 646
Bonus	1 868	1 359	34	-	-	-	-
Endring i livdyrverdien	- 668	- 1 365	1 750	- 2 153	- 1 056	2 293	1 291
Binæringsinntekter	2 336	2 670	977	420	101	1 924	-
Andre inntekter	8 680	17 826	3 736	3 504	4 234	4 101	-
Statstilskudd	30 545	38 553	8 760	7 735	6 915	9 645	5 966
Direkte tilskudd	27 202	29 220	5 440	4 872	6 841	9 349	5 712
Andre tilskudd	846	5 536	2 289	2 473	74	296	74
Ekstraordinære tilskudd	-	1 191	264	57	-	-	180
Tilskudd til binæringer	-	34	88	-	-	-	-
Utviklingsprogrammet	90	-	-	140	-	-	-
Tiltak mot radioaktivitet	-	-	-	-	-	-	-
Konfl.demp. tiltak rovvilt	2 408	2 572	679	194	-	-	-
Erstatninger	22 377	31 271	14 119	24 273	13 043	8 429	761
Tap av rein	21 176	30 022	14 119	21 417	12 646	7 087	761
Arealinngrep	1 201	1 249	-	2 857	398	1 342	-
Sum inntekter	122 270	129 303	35 916	39 243	32 259	41 467	27 664
Siidaandelens kostnader	49 362	71 450	14 696	15 467	14 081	11 200	-
Felleskostnader	10 276	10 022	3 404	6 200	4 083	3 089	-
Kostnader i reinlag	-	-	-	-	-	-	13 850
Sum kostnader	59 638	81 472	18 100	21 667	18 164	14 289	13 850
Vederlag for arbeid og kapital	62 632	47 831	17 816	17 576	14 095	27 178	13 814
Renter på lånt kapital	3 131	2 489	691	940	635	491	471
Vederlag for arbeid og egenkapital							
Totalt (1 000 kr)	59 501	45 342	17 125	16 636	13 460	26 686	13 343
Per årsverk (kr)	234 771	104 015	225 189	259 937	252 506	597 948	606 499
Per siidaandel (kr)	360 614	212 875	335 791	396 095	345 133	889 538	-
Sum årsverk	253	436	76	64	53	45	22
Antall siidaandeler	165	213	51	42	39	30	-

Kilde: Landbruksdirektoratet (2022): Totalregnskap for reindriften. Regnskap 2021 og budsjett 2022. Rapport nr. 46/2022

Tabell 5.3 Totalregnskapet 2021 fordelt på sonene i Finnmark

Sone	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautokeino øst	Kautokeino midt	Kautokeino vest
Produksjonsbaserte inntekter	30 777	18 001	20 511	19 311	25 018	14 923
Kjøtt og biprodukter	31 267	11 602	14 204	13 441	12 841	12 479
Bonus	1 378	221	268	336	537	486
Endring i livdyrverdien	- 4 257	3 125	464	774	592	- 2 731
Binæringsinntekter	140	352	1 844	343	1 889	437
Andre inntekter	2 249	2 700	3 731	4 417	9 158	4 251
Statstilskudd	14 402	4 706	11 437	12 588	15 357	10 609
Direkte tilskudd	13 162	4 086	9 953	7 659	12 262	9 298
Andre tilskudd	121	150	575	3 470	1 635	431
Ekstraordinære tilskudd	-	-	-	697	262	232
Tilskudd til binæringer	-	-	-	34	-	-
Utviklingsprogrammet	90	-	-	-	-	-
Tiltak mot radioaktivitet	-	-	-	-	-	-
Konfliktdep. tiltak rovvilt	1 029	470	909	728	1 197	647
Erstatninger	9 614	7 007	5 756	7 758	15 664	7 849
Tap av rein	9 086	6 334	5 756	7 473	14 812	7 737
Arealinngrep	528	673	-	285	852	112
Sum inntekter	54 793	29 714	37 704	39 657	56 038	33 381
Siidaandelenes kostnader	13 048	15 319	20 995	21 719	30 985	18 746
Felleskostnader	3 062	4 890	2 324	1 114	7 559	1 349
Kostnader i reinlag	-	-	-	-	-	-
Sum kostnader	16 110	20 209	23 319	22 833	38 545	20 094
Vederlag for arbeid og kapital	38 683	9 505	14 385	16 824	17 493	13 286
Renter på lånt kapital	879	889	1 363	784	1 113	592
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1 000 kr)	37 804	8 616	13 022	16 040	16 381	12 695
Per årsverk (kr)	376 900	131 676	148 466	126 864	84 659	109 437
Per siidaandel (kr)	859 188	168 932	186 029	258 708	176 136	218 874
Sum årsverk	100	65	88	126	193	116
Antall siidaandeler	44	51	70	62	93	58

Kilde: Landbruksdirektoratet (2022): Totalregnskap for reindriften. Regnskap 2021 og budsjett 2022. Rapport nr. 46/2022

Tabell 5.4 Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein i 2021 (kroner)

	Polmak/ Varanger	Karasjok	Vest- Finnmark	Troms	Nordland	Nord- Trøndelag	Sør- Trøndelag/ Hedmark
Kjøttinntekter inkl. bonus per siidaandel	741 933	217 316	189 429	128 917	130 092	231 317	502 462
Kjøttinntekter inkl. bonus per rein	1 293	559	518	537	391	643	1 086
Statstilskudd per siidaandel	327 323	116 029	181 001	171 757	184 166	177 304	321 509
Statstilskudd per rein	570	343	495	715	553	493	695
Erstatninger per siidaandel	218 494	105 481	146 810	276 842	577 938	334 446	280 959
Erstatninger per rein	381	271	401	1 153	1 737	930	608
Totale inntekter per siidaandel	1 245 296	557 172	607 057	704 233	934 356	827 155	1 382 220
Totale inntekter per rein	2 170	1 432	1 659	2 932	2 808	2 301	2 989
Totale kostnader per siidaandel	366 135	359 738	382 498	354 902	515 873	465 746	476 299
Totale kostnader per rein	638	925	1 046	1 478	1 550	1 295	1 030
Vederlag arbeid og egenkapital per siidaandel	859 188	354 961	212 875	335 791	396 095	345 133	889 538
Vederlag arbeid og egenkapital per rein	1 497	460	582	1 398	1 190	960	1 923
Reintall per siidaandel	574	389	366	240	333	360	462
Inntekter utenfor reindriften per siidaandel (1 000 kr)	425	342	330	309	368	190	411

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.2 Slakteuttak

Slakteuttaket i kalenderåret 2022 var på 59 097 rein. Det var en nedgang på 11 pst. fra 2021, da slakteuttaket var på 66 264 rein.

Innrapporterte data fra slakteriene for 2022 gir en gjennomsnittlig slaktevekt på henholdsvis 23,7 kg (22,1 kg i 2021) for alle slaktedy. I 2022 var andelen kalv av alle slaktedy 82 pst. (82 pst. i 2021).

Vinterslakt i 2023 er per uke 12 på 10 214 rein. Det er tilnærmet samme nivå som på samme tidspunkt i 2022.

5.3 Produktivitet

Produktivitet uttrykkes i ulike sammenhenger som slakt per livdyr i vårflokk (slakteproduktivitet) eller som slakt per livdyr i vårflokk korrigert

for reintallsendringer (totalproduktivitet). Der som reintallet et år ikke endrer seg, vil de to produktivetsberegningene gi samme resultat.

Totalproduktivitet og slakteproduktivitet relatert til reintall kan fortelle mye om hvordan tilpasningen mellom rein og beite er i et område. Eksempelvis vil en høy totalproduksjon per livrein i vårflokk ofte innebære god kalvetilgang, lave tap og gode slaktevekter, mens en lav totalproduksjon per livrein gir signaler om lav kalvetilgang, høye tap og/eller lave slaktevekter.

Totalproduktivitet per livrein er et mål for hvor effektiv en reinflokk er til å produsere reinkjøtt. Når en snakker om produktivitet, er maksimal varig avkastning et sentralt begrep. Med maksimal varig avkastning menes den tilpasning mellom reintall, beitegrunnlag og driftsform som gir den høyeste stabile avkastningen over tid, uten å forringe beitegrunnlaget.

Tabell 5.5 Vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel 2018–2021 (kroner)

Reinbeiteområde/sonne	2018	2019	2020	2021
Polmak/Varanger	518 160	366 850	371 318	859 188
Karasjok øst	107 719	167 759	72 211	168 932
Karasjok vest	56 652	198 876	50 932	186 029
Øst-Finnmark	194 478	234 094	140 496	360 614
Kautokeino øst	151 875	236 324	174 810	258 708
Kautokeino midt	145 760	175 890	121 528	176 136
Kautokeino vest	170 125	118 897	8 437	218 874
Vest-Finnmark	154 128	178 548	106 118	212 875
Troms	296 638	263 271	154 722	335 791
Nordland	133 653	305 191	282 715	396 095
Nord-Trøndelag	405 665	382 116	482 281	345 133
Sør-Tr/Hedmark	531 060	511 303	695 000	889 538
Reinlag ¹	540 006	383 490	493 893	606 499
Totalt	229 158	252 749	207 001	341 805

¹ Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for reinlagene

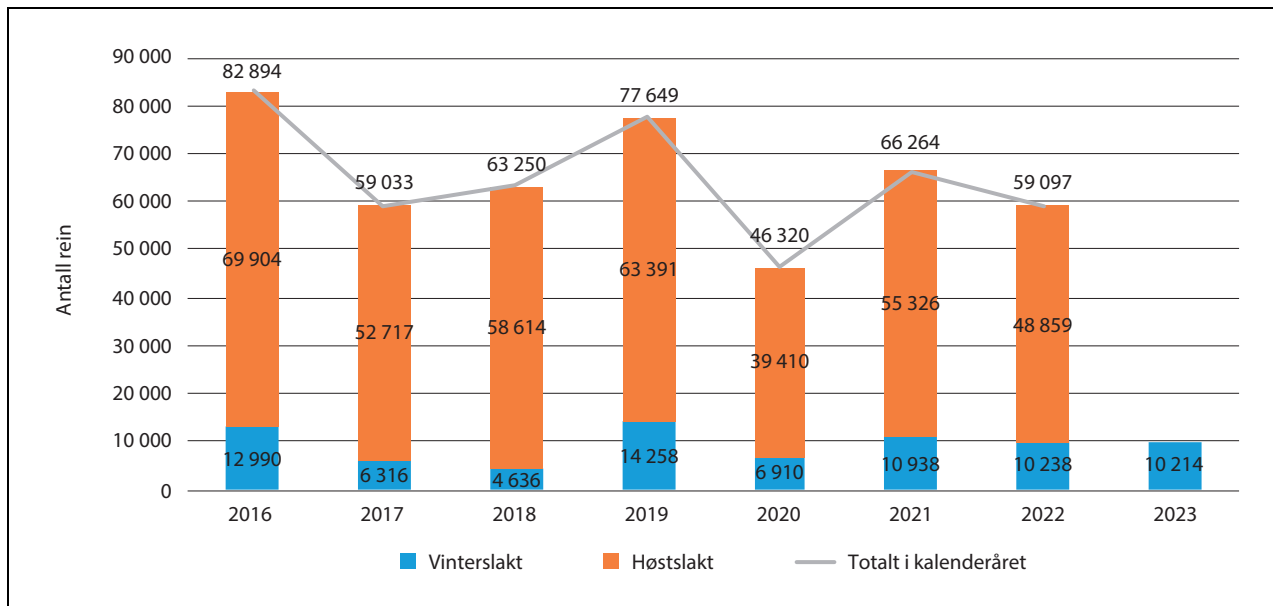
Kilde: Landbruksdirektoratet (2022): Totalregnskap for reindrifften. Regnskap 2021 og budsjett 2022. Rapport nr. 46/2022

Tabell 5.6 Slakte- og totalproduksjon for driftsårene 2017/2018 til 2021/2022

Område	Slakteproduksjon pr. livrein (kg.pr.dyr)					Totalproduksjon pr. livrein (kg.per.dyr)				
	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22
Øst-Finnmark	5,0	8,6	7,8	5,8	7,8	5,1	8,5	7,7	5,6	7,9
Vest-Finnmark	5,1	5,5	6,2	4,1	5,1	5,0	5,7	6,2	3,6	5,2
Troms	3,7	4,2	4,7	3,6	4,8	3,7	4,1	4,8	3,6	6,1
Nordland	4,6	4,9	4,6	3,6	4,2	4,5	4,9	4,6	3,4	3,6
Nord-Trøndelag	9,4	9,1	7,0	7,8	7,4	9,3	8,9	6,9	7,3	6,9
Sør-Trøndelag	12,6	14,5	11,4	11,2	14,3	12,8	13,6	11,4	11,3	14,4
Reinlagene	17,0	15,4	18,2	17,7	20,5	16,7	14,4	17,9	17,5	20,1
Hele landet	6,5	7,8	7,6	6,0	7,4	6,5	7,8	7,6	5,7	7,5

Tabell 5.6 viser produktivitet per livrein for de siste fem årene, beregnet både på grunnlag av slakteproduksjon og totalproduksjon. Beregningen for det siste driftsåret (2021/2022) bygger på reintall som bare delvis er korrigert og må derfor

betraktes som et foreløpig anslag. Tabellen viser at det er betydelige forskjeller i produktivitet mellom områder og mellom driftsåre. Det er også store variasjoner i produktivitet i de enkelte områdene.



Figur 5.1 Antall slakt til slakteri per kalenderår 2016–2023¹

¹ Slakteuttak i 2023 per uke 12

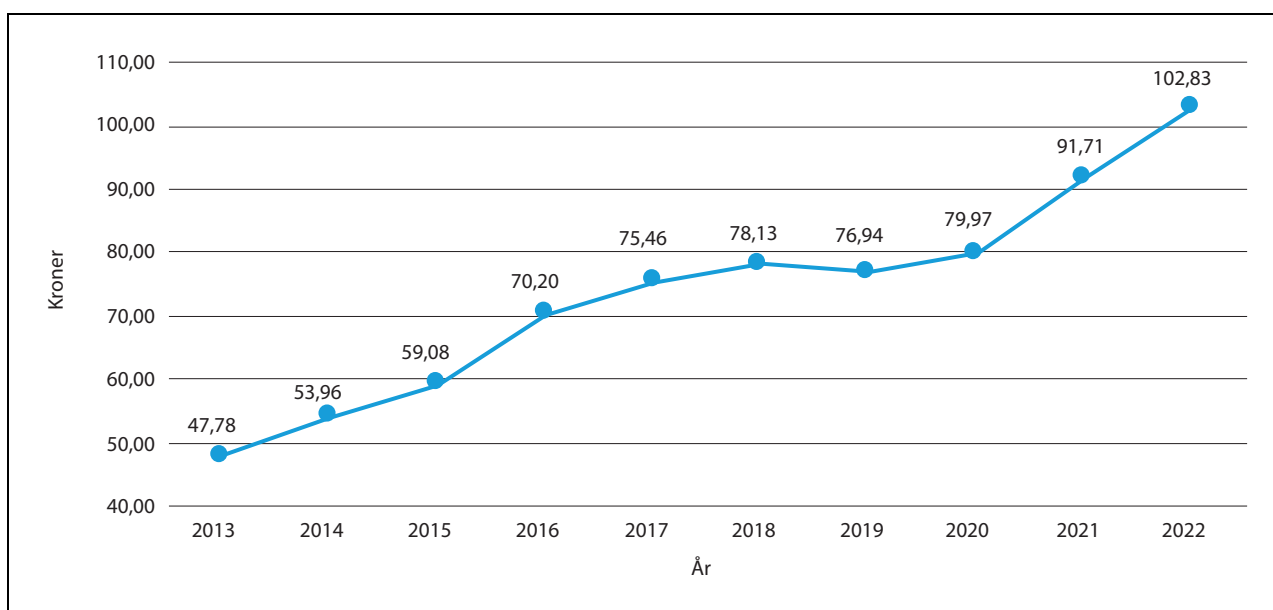
Kilde: Totalregnskapet for reindriftsnæringen/Animalia

5.4 Prisutvikling

Basert på innrapporterte priser høsten 2022 har Økonomisk utvalg anslått en gjennomsnittspris til produsent på 102,83 kr per kg i 2022, det vil si en økning på 12 pst. fra 2021 (2021: 91,71 kr per kg). Prisen til produsent på reinkjøtt har over tid økt langt mer enn prisen på andre kjøttslag. Til sammenligning var 12-måneders endring (november

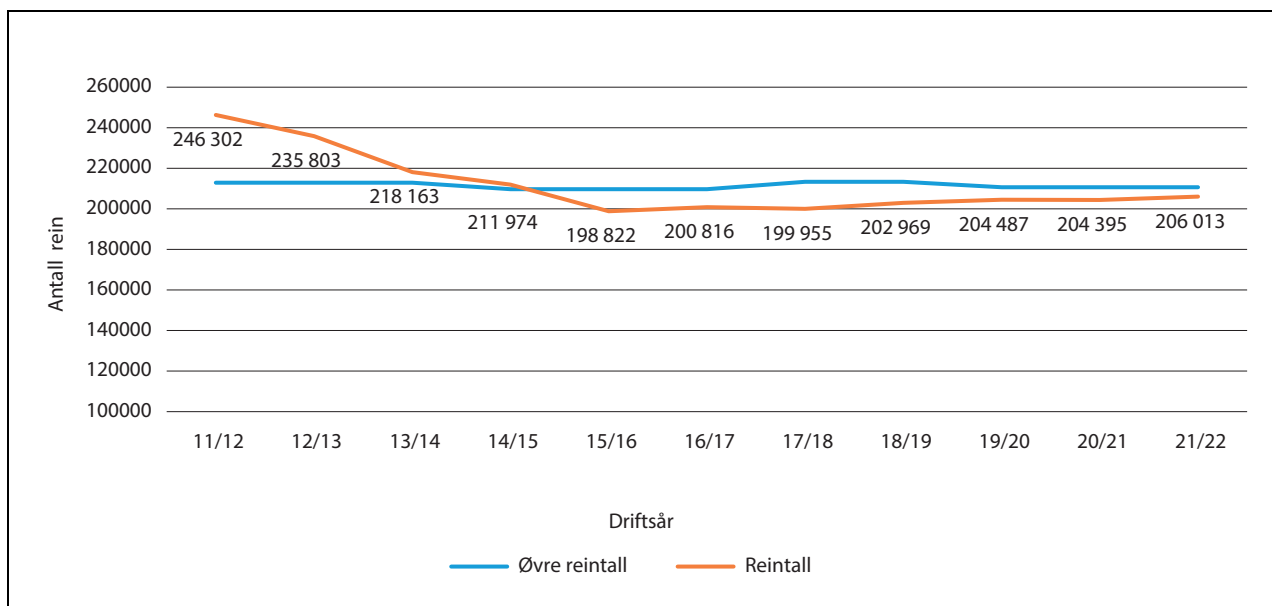
2021 – november 2022) i konsumprisindeksen på 6,5 pst, mens 12-måneders endring i KPI for matvarer var på 12,7. Figur 5.2 viser prisutvikling fra 2013 til 2021, og en prognose for 2022.

Fram til og med Reindriftsavtalen 2001/2002 var det definert en målpris for reinkjøtt. Importvernet for reinkjøtt var koblet til reindriftsavtalens målprissystem. Målprisen var styrende for en eventuell administrativ tollnedsettelse, og



Figur 5.2 Pris i kroner per kilo kjøtt omsatt via slakteri 2013–2021, prognose for 2022

Kilde: Totalregnskapet for reindriftsnæringen. Regnskap 2021 og budsjett 2022



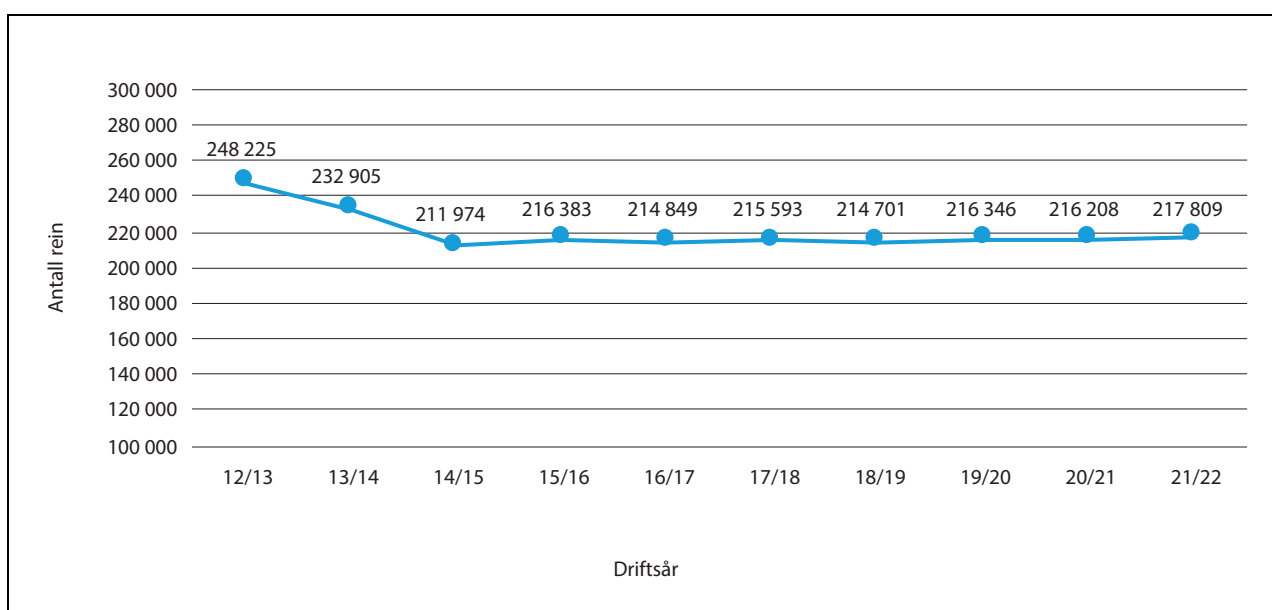
Figur 5.3 Reintall i sluttstatus siste ti driftsår for samisk reindrift (korrigert reintall per 31. mars unntatt siste driftsår)

Kilde: Landbruksdirektoratet, Ressursregnskapet for reindriften

størrelsen på tollsatsene ved slik nedsettelse. Etter ønske fra næringen, ble avtalepartene under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2002/2003 enige om å oppheve målprisen på reinkjøtt. Etter dette har det vært fri prisdannelse på reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet har gitt. Siden 2003 er det heller ikke gitt anledning til import av reinkjøtt til redusert toll.

Siden 2013 har prisen på reinsdyrkjøtt økt betydelig. Dette skyldes bl.a. følgende forhold:

- Økt konkurranse og profesjonalisering av reinkjøttbransjen.
- Økt bevissthet fra reieneier knyttet til kvalitet.
- Aktivt og strategisk arbeid fra Markedsutvalget for å gjenskape tilliten til norsk reinsdyrkjøtt i markedet.
- Ingen import av reinsdyrkjøtt med redusert toll.



Figur 5.4 Reintall i sluttstatus for de ti siste driftsårene, hele landet (korrigert reintall per 31. mars unntatt siste driftsår)

5.5 Markedssituasjonen

Markedet for reinsdyrkjøtt har gjennom flere år vært i en positiv utvikling.

Etter Markedsutvalgets vurderinger har prisøkningen i butikk vært mer moderat enn utviklingen i produsentpriser. Markedsutvalget har i sitt innspill uttrykt bekymring for økonomien i bedriftene. Den stadig økende prisen gjør at bedriftene tjener mindre enn før, og markedsutvalget frykter at dette på sikt kan påvirke konkurransesituasjonen i reinkjøttmarkedet som igjen vil kunne påvirke prisen til reineier.

Markedsutvalget viser til at foredlingsbedriftene per desember 2022 melder om økende etterspørsel fra HoReCa-markedet på biff og filet. Fra dagligvaremarkedet opplever man synkende etterspørsel. Etter Markedsutvalgets vurdering begrenser dagligvarehandelen sitt sortiment på bakgrunn av forventningen om lavere kjøpekraft.

Beitekrisen i 2020 førte til et redusert slakteuttak i driftsåret 2020/2021. Dette bidro til å redusere lagerbeholdning av reinkjøtt. I november 2022 var lageret av reinkjøtt på 263 tonn mot 321 tonn året før. Lagerbeholdningen er redusert, men Markedsutvalget mener likevel reelt lager kan være høyere fordi mengden kjøtt ute hos handelen kan være større.

5.6 Tilpasning av reintallet til beitegrunnet

Et reintall som er tilpasset beitegrunnet er avgjørende for å nå målet om en bærekraftig reindrift. Etter at gjeldende reindrifftslov ble iverksatt er det gjennomført reduksjonsprosesser i

Finnmark. Siidaandelene har i all hovedsak fulgt opp gitte reduksjonsvedtak.

I forbindelse med reintallsprosessen var det fem distrikter som fikk fastsatt midlertidige reintall, da det var stor usikkerhet om reintallene som ble satt var bærekraftige over tid. Slaktevektene de siste årene viste at reintallet i fire av disse fem distriktene var for høye, og reintallet i disse fire distriktene måtte reduseres ytterligere. Reindrifftsstyret fattet derfor vedtak om nye lavere reintall for disse distriktene høsten 2020. Dette medfører at samlet fastsatt øvre reintall i Vest-Finnmark er redusert fra 78 150 til 75 400.

Øvre reintall fastsettes for den enkelte siida. Det er derfor ikke fastsatt et øvre reintall per reinbeiteområde eller for hele landet. Figur 5.3 viser utviklingen i reintallet fra driftsåret 2012/2013 til 2021/2022. Figuren viser også øvre reintall sammenlagt for hele det samiske reinbeiteområdet.

Innrapportert totalt reintall per 31. mars 2022 er på 217 809. Dette omfatter også reindrift utenfor det samiske reinbeiteområdet. Utviklingen i reintallet for hele landet framgår av figur 5.4

Det totale reintallet har økt fra 2021. Dette skyldes i hovedsak at reintallet i Vest-Finnmark og Øst-Finnmark har økt. I Øst-Finnmark var reintallet i 2021/2022 på 73 125 rein, og øvre fastsatte reintall er 70 650. I Vest-Finnmark var reintallet i 2021/2022 på 78 491 rein, og øvre fastsatte reintall på 75 400. I de øvrige reinbeiteområdene ligger reintallet under det fastsatte øvre reintallet.

Det er flere distrikter som per i dag er i reduksjonsprosesser. Prosessene har ulike frister, men enkelte av distriktene har frist ut inneværende driftsår til å komme ned til fastsatt reintall.

Et reintall som er tilpasset beitegrunnet vil også fremover ha stor oppmerksomhet og er en prioritert oppgave for reindrifftsmyndighetene.

6 Nærmere om enkelte viktige politikkområder

6.1 Innledning

Reindriften som næring, kultur og livsform er på mange måter unik både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Reindriften representerer god ressursutnyttelse i marginale fjell- og utmarksområder. Den bidrar til næringsmessig mangfold, og er en sentral bærer av samisk kultur.

Reindriften har stor betydning for sysselsetting og næringsutvikling i det samiske reinbeiteområdet. Ikke minst gjelder dette for Finnmark, der 70 pst. av reindriften i Norge finner sted, men også i det øvrige samiske reinbeiteområdet er betydningen stor. Reindriften bidrar til utvikling av annen virksomhet, som slakteri og næringsmiddelindustri, ulike typer vare- og utstyrshandel, transport mv.

I dette kapitlet gjennomgås enkelte viktige områder i reindriftpolitikken. Vi omtaler også tiltak avtalepartene ble enige om under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2023/2024.

6.2 Skatt og avgift

Skatter og avgifter er ikke en del av forhandlingene om reindrifftsavtalen. Den økonomiske rammen for reindrifftsavtalen må likevel sees i sammenheng med skatter og avgifter, og den betydning det har for reindrifftsutøvernes økonomi.

I engangsavgiften er det oppstilt fritak for terenggående firehjuls motorsykler (ATV) og snøskutere som benyttes i reindriftnæringen. Virksomheter innen reindriftnæringen har også anledning til å fradragføre merverdiavgift på anskaffelser, vedlikehold og drift for slike kjøretøy. Dette er et unntak fra den generelle regelen som avskjærer fradragretten for merverdiavgift for personkjøretøy.

Under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2023/2024 orienterte finansministeren i et brev til landbruks- og matministeren om at finansministeren tar sikte på å utvide disse ordningene til også å omfatte to-hjuls terenggående motorsykler fra 2024.

6.3 Gjennomgang av reindrifftsloven

Regjeringen har i Hurdalsplattformen lagt til grunn at det skal gjennomføres en helhetlig revisjon av gjeldende reindrifftslov. I plattformen har regjeringen også slått fast at reindriften er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsliv og språk. Regjeringen har som målsetting å utvikle reindriften med et tredelt mål om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.

I 2018 oppnevnte Sametinget og Norske Reindrifftsamers Landsforbund sitt eget reindrifftslovutvalg, som skulle utrede behovet for endringer i reindrifftsloven. Utvalget la frem sin utredning høsten 2022.

Regjeringen har besluttet at Landbruks- og matdepartementet nå starter opp en ordinær lovarbeidsprosess med en helhetlig gjennomgang av reindrifftsloven. Departementet legger opp til en bred involvering av berørte parter, herunder Norske Reindrifftsamers Landsforbund og Sametinget, som vil konsulteres i tråd med samelovens bestemmelser.

Sametinget og Norske Reindrifftsamers Landsforbunds lovutvalgs arbeid vil inngå som et bidrag i denne lovarbeidsprosessen.

6.4 Ivaretagelse av reindrifftens arealer

Reindriften er en arealavhengig næring, og tilgang på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at næringen oppnår målet om økt produksjon og lønnsomhet. Reindrifftsloven skal bidra til sikring av reindrifftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindrifftens viktigste ressursgrunnlag. Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindrifftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene.

Det samiske reinbeiteområdet utgjør om lag 40 pst. av Norges areal. Innenfor dette området får de særlige reglene for samisk reindrift anvendelse. Det er byer og tettsteder, landbruksområder, veier, industrianlegg og turistanlegg. Reindriften har innenfor det samiske reindrifftsområdet bare rett til beite i *fjell og utmark*. Mye av denne

utmarken har gjennom årene gått tapt gjennom by- og tettstedutvidelse. I områder som fortsatt regnes som utmark mister reinen beite ved utbygging av veier, vannkraft, vindkraft, bergverk m.v. Reinen vil ikke bare miste areal når en vei, vindturbin eller kraftmast bygges i utmark; reinen vil også trekke seg unna slike installasjoner. I hvor stor grad reinen vil trekke seg unna vil variere. Arealene der reinen kan beite er derfor langt mindre enn 40 pst. av Norges areal.

En arbeidsgruppe bestående av Norske Reindriftsamers Landsforbund, Landbruks- og matdepartementet, Landbruksdirektoratet, NIBIO og SSB leverte høsten 2022 rapporten «Statistikk for arealbruk i reinbeitedistrikter».¹ Formålet med arbeidet har vært å lage statistikk som viser hvor stor del av arealet innenfor det samiske reinbeiteområdet som faktisk er tilgjengelig for reindriften. Landbruks- og matdepartementet vil følge opp arbeidsgruppens forslag om å utarbeide en overordnet statistikk som viser endringer i bebygd areal og jordbruksareal innenfor hvert distrikt, samt administrativ inndeling.

Arbeidsgruppen anbefalte også at det ble gjort en vurdering av om det kan settes i gang et arbeid med en soneinndeling for reinbeiteområdene, etter modell av kvalitetsnorm for villrein. Avtalepartene er enige om å følge opp denne anbefalingen, og en slik vurdering er en del av mandatet for en arbeidsgruppe som skal se nærmere på tiltak for klimatilpasning i reindriften.

Ivaretagelse av reindriftens arealer er en utfordring som krever flere ulike tiltak. I Reindriftsavtalen 2021/2022 etablerte avtalepartene et pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste for arealsaker i Norske Reindriftsamers Landsforbund. Rådgivningstjenesten skal legge til rette for at reinbeitedistriktene får bedre muligheter til å ivareta sine interesser ovenfor planmyndigheter og utbyggere. I tillegg er det utarbeidet veiledningsmateriell og en mal for distriktsplaner. Distriktstilskuddet er økt i de siste avtalene, slik at distriktene har fått mer ressurser blant annet til arbeid med arealsaker.

Oversikt og kunnskap om arealbruken er avgjørende for å ivareta reindriftens arealer. Distriktsplanene og reindriftens arealbrukskart er viktige verktøy for dette.

¹ Landbruksdirektoratet (2022): Statistikk for arealbruk i reinbeitedistrikter. Rapport nr. 39/2020.

6.5 Klimatilpasning og beredskap

Klimaendringene i nordområdene skjer raskere enn det globale gjennomsnittet. Temperatur og nedbør er faktorer som kan føre til høyere frekvens av ising og låste beiter, eller at vekstsesongen starter tidligere. Med klimaendringene forventes en større variasjon i værforhold, med hyppigere forekomst av ekstreme værhendelser. Klimaendringene fører til endringer i beitegrunnlaget, behov for endringer i beitemønstrene, og i flyttemønstre. Slike endringer kan komme i konflikt med andre interesser og tiltak. Klimaendringene kan gi større behov for tilleggsfôring, og vil med det ha store økonomiske konsekvenser. Ved tilleggsfôring går reinen tettere og risikoen for oppblomstring av sykdommer øker. I denne sammenhengen er pilotprosjektet for helse-tjeneste hvor Veterinærinstituttet er vertsorganisasjon, et sentralt tiltak. HMS-tjeneste i reindriften er også et viktig tiltak i denne sammenhengen, som nå er gjort permanent.

Avtalepartene er enige om å etablere en arbeidsgruppe som skal se nærmere på hvilke utfordringer klimaendringene gir for reindriften og hvordan utfordringene skal håndteres. Arbeidsgruppen skal vurdere aktuelle tiltak og virkemidler for klimatilpasning i reindriften, og identifisere behov for ny kunnskap.

Klimaendringene vil sannsynligvis gi høyere frekvens av vintre med vanskelige beiteforhold. Avtalepartene har lagt vekt på å bygge opp beredskapsfondet for å kunne møte framtidige beitekriser. Avtalepartene har et godt samarbeid om utviklingen av systemet for beredskap, og har de senere år hatt løpende dialog om erfaringer og behov for justeringer i systemet.

6.6 Grensekryssende reindrift

Etter 2005, da konvensjonen av 9. november 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite opphørte å gjelde, har det ikke foreligget noen konvensjon om grensekryssende reindrift mellom Norge og Sverige. Det ble fremforhandlet et forslag til ny konvensjon i 2009. Forslaget har vært gjenstand for høringer i begge land og drøftelser mellom landene, uten at man har fått avklart ulike spørsmål som er reist. På svensk side har det vært foretatt omfattende utredninger av juridiske og økonomiske spørsmål. I 2017 meddelte Sverige at konvensjonsforslaget ikke kunne ratifiseres i sin nåværende form, og at forhandlinger burde gjen-

opptas med sikte på å få nødvendige justeringer i konvensjonen. Dette ble avvist fra Norge.

Dagens situasjon med manglende konvensjon gir norsk reindrift utfordringer i den daglige driften. Noen reinbeitedistrikter opplever i praksis å bli stengt ute fra tidligere beiteområder i Sverige, samtidig som de opplever ulovlig beiting fra svensk reindrift på norske områder. I de områdene som har etablert samarbeidsavtaler mellom norsk og svensk reindrift, gir fravær av en konvensjon manglende regler for et grenseoverskridende samarbeid. Ulike forvaltningssystemer mellom de to land er også lite tilfredsstillende for et slikt samarbeid, og dette går i praksis ut over norske reindriftsutøvere.

Sommeren 2022 ble landbruks- og matminister Sandra Borch og næringsminister Anna-Caren Säterberg fra Sverige enige om en prosess og en videre dialog for å se på mulige løsninger som ivaretar reindriftsinteressene i begge land. Denne enigheten har Norge og Sverige fulgt opp, og det har vært gode drøftelser med utgangspunkt i den fremforhandlede konvensjonen fra 2009. Dette arbeidet vil fortsette fremover med mål om å ivareta reindriftsinteressene i begge land, slik man ble enige om i møtet mellom statsrådene i 2022.

Fremover vil norske myndigheter fortsatt ha stor oppmerksomhet på tiltak som bedrer forholdene for norsk reindrift grunnet manglende reinbeitekonvensjon med Sverige. Dette vil være tiltak som bidrar til at svensk reindrift i Norge utøves i tråd med norsk lov, og som på den måten i større grad sikrer den norske reindriften tilfredsstillende og forutsigbare driftsvilkår.

Høyesterett avsa 30. juni 2021 dom i saken mellom Saarivuoma sameby og staten og Statskog SF. Saarivuoma sameby vant delvis frem med sitt syn. Høyesterett kom til at Saarivuoma har privatrettslige rettigheter i tvisteområdet ved Altevatn, og dermed har rett til å drive reindrift uten hinder av bestemmelsene i grensereinbeite-loven med forskrifter. Når det gjelder tidspunktet for bruken la Høyesterett til grunn at det var snakk om rett til sommerbeite i perioden 1. mai til 14. september, med rett til nødbeite ved behov.

Reindriftsloven gjelder i hele Norge, med de begrensninger som følger av blant annet lov 9. juni 1972 om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige (grensereinbeite-loven), jf. reindriftsloven § 2, og er ikke begrenset til kun å gjelde for norske reinbeitedistrikt. De alminnelige reglene om utøvelse av reindrift i reindriftsloven kapittel 4 kommer derfor også til anvendelse for

Saarivuoma sameby, uavhengig av Høyesteretts avgjørelse.

Departementet har bedt statsforvalteren om å følge opp svenske samebyers brudd på reindriftsloven og grensereinbeite-loven.

6.7 Norsk-finsk reingjerdekonvensjon

Reindriftssamenes flyttinger mellom årstidsbeitene har pågått i århundrer og lenge uten hinder av nasjonalstatsgrensene. Etter at Finland kom under russisk herredømme på begynnelsen av 1800-tallet, ble grensen mot Norge stengt i 1852. Strekningen langs den norsk-finske grensen har få naturlige hindringer for rein. Uten effektive sperrer vil rein fra de to landene krysse grensen med de ulemper dette vil medføre.

Ny reingjerdekonvensjon mellom Norge og Finland ble iverksatt 1. januar 2017. Utgangspunktet for konvensjonen er at grensen mellom Norge og Finland er stengt for grensekryssende reindrift. Konvensjonens formål er å regulere ansvarsfordeling når det gjelder oppføring og vedlikehold av gjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer over grensen mellom de to landene, samt regulere oppfølgingen når rein likevel krysser grensen. Gjerdene skal støtte opp om reieneiernes vokteplikt, slik at det så langt som mulig unngås at rein kommer inn på det andre lands område.

Konvensjonen innebærer at det skal oppføres gjerder fra Angeli til Levajok. Dette innebærer at foruten strekningen mellom Levajok og Polmak (Riksrøys 343), blir hele grensen mellom Norge og Finland stengt med reingjerde. Finland er gitt ansvaret for oppføring av gjerde fra Angeli til Gamle Karigasniemi. Videre er Norge gitt ansvaret for oppføringen fra Gamle Karigasniemi til Levajok. I henhold til konvensjonen skal gjerdet fra Angeli til gamle Karigasniemi oppføres på finsk side av grensen. Oppføringen av gjerdet skulle ifølge konvensjonen være ferdigstilt innen fem år, det vil si innen 1. januar 2022.

I etterkant av at den nye konvensjonen trådte i kraft, oppsto det uenighet om plasseringen av konvensjonsgjerdet mellom Angeli og Gamle Karigasniemi. Dette gjerdet er finsk ansvar og skal oppføres på finsk side av riksgrensen. Uenigheten var knyttet til tolkningen av begrepet «topografiske forhold» i konvensjonens artikkel 2. Finland har ønsket å plassere konvensjonsgjerdet på oversiden av en eksisterende vei og langs traseen til et eksisterende nasjonalt gjerde. Norge har på sin side ment at konvensjonen må tolkes slik at gjerdet på finsk side må gå så nært riksgrensen

som mulig ut fra de topografiske forhold, som etter norsk tolkning betyr terrengmessige forhold. Norges syn har følgelig vært at menneskeskapt infrastruktur som veier og eksisterende gjerder, samt bebygde områder ikke kan innfortolkes i begrepet «topografiske forhold».

En hovedårsak til at den finske tolkningen ikke har vært akseptabel for Norge, foruten at den strider mot en naturlig forståelse av avtalens ordlyd, er at uavhengig av hvor reingjerdet er plassert så er det *grenselinjen* som er avgjørende for hvem som er økonomisk ansvarlig for reinens beiting. Desto lengre unna riksgrensen gjerdet blir oppført, desto større er muligheten for at norsk rein beiter på innmark og lavmatter på finsk side av grensen, hvilket vil kunne medføre krav fra finske myndigheter om erstatning. Fra norsk side er det anført at en oppføring etter Finlands ønske ikke er i samsvar med intensjonen i konvensjonen, om at konvensjonsgjerdene skal støtte opp om reieneernes vokteplikt. Som ett av flere alternativer for å løse den betente konflikten har Norge foreslått at gjerdet kunne oppføres der Finland ønsket, men da måtte det økonomiske ansvaret for beiting følge gjerdelinjen og ikke grenselinjen, slik det er tilfelle på enkelte andre grenseavsnitt. Finland ønsket imidlertid ikke denne løsningen mellom Angeli og Gamle Karigasniemi.

Den 23. november 2022 avholdt Reingjerdekommisjonen et møte i Helsingfors vedrørende den nærmere gjennomføring av konvensjonens artikkel 2 og plasseringen av gjerdet på strekningen fra Angeli til Gamle Karigasniemi. Reingjerdekommisjonen traff da en beslutning om plasseringen slik konvensjonens artikkel 5, femte avsnitt krever, og slik Norge har anført. I e-post datert 14. desember 2022 meddelte Reingjerdekommisjonen ansvarlige myndigheter om beslutningen i henhold til konvensjonens artikkel 5, syvende avsnitt, og tilrådet at beslutningen godkjennes gjennom noteveksling mellom de to regjeringene.

Avtalen ved noteveksling ble antatt ikke å være av en slik viktighet at beslutningen om inngåelse måtte treffes ved kongelig resolusjon i statsråd, jf. Grl. § 28. Den ble derfor besluttet ved departementsvedtak i Utenriksdepartementet.

Notevekslingen ble gjennomført i mars 2023 og avtalen vil iverksettes 29. april 2023.

6.8 Chronic Wasting Disease

Chronic Wasting Disease (CWD), skrantesyke, er den mest alvorlige sykdommen som er påvist hos hjortedyr i Norge. Det finnes ingen behandling

for sykdommen, og den er dødelig for hjortedyr. Etter at det ble gjennomført uttak av hele reinstammen i Nordfjella sone 1, er skrantesyke påvist to ganger hos villrein felt under jakt på Hardangervidda i henholdsvis 2020 og 2022. I 2021 ble det vedtatt en strategi med mål om å begrense smitte, og om mulig utrydde klassisk skrantesyke. Vedvarende smittepress vil øke risikoen for at smitten spres til nye områder med villrein, samt områder der det drives reindrift. Tap av næringsgrunnlag som følge av skrantesyke-smitte vil ha store økonomiske og kulturelle konsekvenser for reindriftsnæringen.

For å sikre levedyktige bestander av villrein og hindre smitte til andre hjortedyr og reindriften, er det iverksatt tiltak for å begrense og om mulig utrydde klassisk skrantesyke. Den positive prøven som ble tatt under jakt på Hardangervidda sist høst bekreftet at det er riktig å videreføre tiltak for å unngå smittespredning. Regjeringen har på dette grunnlaget besluttet å videreføre de eksisterende tiltakene. Det primære virkemiddelet for å ta ut dyr vil fortsatt være intensiv ordinær jakt.

Det er avgjørende at reindriften følger opp de smittereduserende tiltakene som er iverksatt for å forhindre at sykdommen spres og etablerer seg i en tamrein flokk. Forbudet mot å bruke lav fra områder sør for CWD-grensen til reinfør må overholdes. Det er videre viktig å ta ut eldre dyr for å redusere risikoen for smitte. Omfattende prøvetaking er nødvendig for å avdekke smitte.

Mistanken om skrantesyke hos reien i Børgefjell viste kompleksiteten dersom det oppstår en situasjon der det blir påvist skrantesyke hos tamrein. I tillegg til risikofaktorene for spredning som er kjent fra villreinområdene, vil den nomadiske driftsformen i den samiske reindriften medføre høy risiko for at smitten spres til store områder. Videre vil håndteringen og iverksettelsen av tiltak kompliseres der det foregår grensekryssende reindrift. Det ville være svært alvorlig om skrantesyke skulle spre seg til reindriften, og det er avgjørende viktig å ha nødvendig kompetanse og beredskap også på dette området. Mattilsynet utarbeider nå en beredskapsplan for skrantesyke på tamrein. Arbeidet skal bl.a. bygge på erfaringene fra mistanken i Børgefjell. Reindriftsnæringen, Landbruksdirektoratet, Sametinget og statsforvalteren involveres i arbeidet.

Avtalepartene har satt av midler i 2023 til et forskningsprosjekt for genetiske undersøkelser av motstandsdyktighet mot skrantesyke, jf. sluttprotokoll til Reindriftsavtalen 2023/2024. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) har i samarbeid med reindriftsnæringen gjennomført

innledende genetiske undersøkelser for å kartlegge følsomhet for skrantesyke i disse reinflokkene. Målet med de genetiske undersøkelsene er å benytte kunnskapen til å drive målrettet avl for å få ned andelen dyr som er sensitive for skrantesykesmitte, og dermed redusere risikoen for utbrudd av sykdommen.

6.9 Rovvilt

Reindriften har alltid måtte forholde seg til ulike forekomster av rovvilt. Fram til 1990-tallet var rovviltbestanden lavere enn i dag, blant annet grunnet høyt uttak gjennom jakt og skadefelling. Etter omlegging av rovviltpolitikken har reindriften gjennom 2000-tallet opplevd økende forekomster av de ulike rovviltartene i sine beiteområder. Økningen har vært noe forskjellig mellom de ulike områdene, både når det gjelder tilstedeværelse og ikke minst antall individer av de ulike artene.

Over flere år har miljøvernmyndigheten i enkelte reinbeitedistrikt erstattet opp mot halvparten av kalveproduksjonen som tap til rovvilt. Selv om tapene erstattes, vil tapene kunne ha negative konsekvenser for den enkelte siidaandel og reindrifsfamilie. Først og fremst fordi endret aldersstruktur i simleflokken vil kunne gi lavere kalvetilgang påfølgende år, som fører til tapte produksjonsinntekter. I tillegg medfører tapene også en betydelig psykisk belastning for de familiene som opplever store tap.

Statens rovviltpolitikk har innvirkning på samisk reindrift. Dette innebærer at tiltak som iverksettes på rovviltområdet også må vurderes opp mot statens forpliktelser overfor samene som urfolk, herunder Grunnloven § 108, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 og ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Det er både snakk om materielle forpliktelser til å sikre blant annet naturgrunnlaget for den samiske reindriften, samt prosessuelle forpliktelser som gjelder konsultasjoner og deltakelse i beslutninger som vil kunne påvirke samiske interesser direkte.

Med et reintall tilpasset beitegrunnlaget og med økt uttak av kalv, har reindriften de siste årene gjort viktige endringer i egen drift for å redusere tap til rovvilt. I noen distrikter kan det likevel fortsatt være rom for et høyere slakteuttak om høsten, og noe lavere reintall for å sikre en best mulig kondisjon på dyrene. Det er viktig at reindriften fortsatt arbeider videre med tapsreducerende tiltak. Samtidig er det sentralt at rovviltforvaltningen har stor oppmerksomhet på den

todelte målsettingen i rovviltpolitikken, hvor det også skal legges til rette for levedyktig næringsdrift basert på utnyttelse av utmarksbeiteressursene. I den forbindelse er det særlig viktig at rovviltnebdene og miljøvernmyndighetene følger opp rovviltforliket fra 2011, hvor det er presisert at det ikke skal være rovvilt som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområder for tamrein.

Regjeringen har gjennom Hurdalsplattformen lagt føringer for en mer restriktiv rovviltpolitikk fremover. Regjeringen vil blant annet innrette praktiseringen av rovviltforliket slik at beiteprioriterte områder blir respektert ved at skadegjørere blir felt uten ugrunnet opphold. Videre skal det utredes en reduksjon av gjeldende bestandsmål for ulv og bjørn, med mål om å redusere belastningen for beitenæringene.

I en flertallsmerknad i Innst. 335 S (2015–2016) ba Stortinget regjeringen om å igangsette en forsøksordning for forvaltning av kongeørn, innenfor rammene av rovviltforliket, på Fosenhalvøya og i Troms. I 2018 ble et forskningsprosjekt som studerer tap av lam til kongeørn iverk satt på Fosen. Forskningsprosjektet i Troms, som skal ta for seg tap av tamrein til kongeørn, har tatt lengre tid å få satt i gang enn forutsatt. En forutsetning for gjennomføring av prosjektet er at reindriften er aktiv deltaker i prosjektet. Det har av ulike årsaker vært en utfordring å få reineiere i Troms til å delta i forskningsprosjektet.

I henhold til sluttprotokollen fra forhandlingene om Reindrifftavtalen 2023/2024 skal Klima- og miljødepartementet be Miljødirektoratet om å iverksette utlysning av forskningsprosjektet om kongeørn som tapsårsak på tamrein. En studie av virkningene av felling av kongeørn kan inngå i prosjektet dersom det i forskningsområdet avdekkes enkeltindivider av kongeørn som gjør vesentlig skade på tamrein og statsforvalteren gir tillatelse til skadefelling. Klima- og miljødepartementet skal ha dialog med Norske Reindrifftsamers Landsforbund, aktuelle fylkeslag og Sametinget om utformingen av forskningsprosjektet. Prosjektet skal primært gjennomføres i samarbeid med ett eller flere reinbeitedistrikter i Troms og Finnmark, alternativt i andre tamreinområder hvor det er problematisk med tap av tamrein til kongeørn.

Klima- og miljødepartementet har etablert en prosjektgruppe som skal vurdere regelverket for erstatning for tap av tamrein til fredet rovvilt. Prosjektgruppen ledes av Miljødirektoratet, og består for øvrig av Landbruksdirektoratet, Statsforvalteren i Troms og Finnmark, Statsforvalteren i Trøndelag, Sametinget og Norske Reindrifftsamers

Landsforbund. Prosjektgruppen skal gjennomgå dagens regelverk for erstatning for tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet til rovvilt, og vurdere om det er behov for endringer. Prosjektgruppen skal etter planen levere sitt forslag 1. oktober 2023.

6.10 Digitalisering av reindriftsforvaltningen

Landbruksdirektoratet ferdigstilte i 2021 rapporten «*Konseptutredning digitalisering reindrift*». Gjennom konseptutredningen er utfordringer ved dagens fagsystemer for reindrift kartlagt, og behovene ved framtidige fagsystemer identifisert. Konseptutredningen er gjennomført ved hjelp av intervjuer og møter med reindriftsnæring og reindriftsforvaltning. Det er stort behov for nye fagsystemer, for å sikre mer effektive arbeidsprosesser både i Landbruksdirektoratet og hos statsforvalteren. Det er også behov for gode selvbetjeningsløsninger for reindriftsnæringen, som legger til rette for effektiv samhandling mellom næring og forvaltning.

Nytt register for reinmerker (merkeregisteret) ble tatt i bruk høsten 2022. Dette var første milepæl i arbeidet med digitalisering av reindriftsforvaltningen. Merkeregisteret er delfinansiert over reindriftsavtalen.

Landbruksdirektoratet er nå i gang med neste milepæl, som er digitalisering av rapportering, tilskuddsbehandling og melding om reindrift. Målet er at nye fagsystemer skal kunne tas i bruk våren 2024.

Reindriftsnæringen vil ha en betydelig gevinst av at det kommer på plass nye fagsystemer, og det er derfor satt av midler over avtalen. Arbeidet finansieres i hovedsak over Landbruksdirektoratet og Landbruks- og matdepartementets budsjett.

6.11 Kriterier for bærekraftsmålene i reindriftspolitikken

Landbruks- og matdepartementet etablerte i 2019 en arbeidsgruppe med representanter for Norske Reindriftsamers Landsforbund, Sametinget, Statsforvalteren i Troms og Finnmark og Landbruks- og matdepartementet. Arbeidsgruppens mandat var å utarbeide forslag til kriterier for hva som skal legges til grunn når en skal vurdere om målene i gjeldende reindriftspolitikk om økologisk, økonomisk

og kulturell bærekraft er oppnådd. Arbeidsgruppen leverte sin rapport i desember 2020.

Arbeidet skal gi et bedre grunnlag for å vurdere måloppnåelsen i reindriftspolitikken. Til dette formålet er det behov for kriterier som operasjonaliserer målene i reindriftspolitikken, og indikatorer som kan belyse kriteriene. Målet er at ett sett med kriterier og indikatorer for reindriftspolitikken skal brukes i rapporteringen til Stortinget gjennom de årlige budsjettproposisjonene, og i styringsdialogen med statlige virksomheter. Kriteriene og indikatorene vil også kunne brukes i evalueringer av tilskuddsordninger og andre reindriftspolitiske virkemidler. Departementet understreker at kriteriene og indikatorene ikke skal angi normtall, og ikke brukes til å vurdere måloppnåelse for den enkelte reineier. Det er reindriftspolitikken som skal måles.

Departementet har sendt arbeidsgruppens rapport på høring til Norske Reindriftsamers Landsforbund, Sametinget, Reindriftsstyret og statsforvalteren. Totalt har arbeidsgruppen foreslått 14 kriterier, med 39 tilhørende indikatorer. Departementet har i høringsbrevet bedt høringsinstansene om konkrete innspill til hvilke kriterier som bør prioriteres. I tillegg bes det om innspill på om den rapporteringen som legges til grunn for indikatorene er gjennomførbar.

På grunnlag av innspillene i høringsrunden vil departementet jobbe videre med kriterier for målet om økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift.

6.12 Utredning om reindriften i Trollheimen

I Reindriftsavtalen for 2022/2023 ble avtalepartene enige om å gjennomføre en utredning av dagens situasjon for reindriften i Trollheimen. Utredningsoppdraget ble gitt til Norconsult som nå har levert sin rapport «Status for Trollheimen Sijte – med forslag til tiltak for å sikre varig tradisjonell samisk reindrift i Trollheimen» til avtalepartene.

Rapporten er et omfattende utredningsarbeid som går inn i de utfordringene som Trollheimen reinbeitedistrikt har i sin drift, både historisk og i dag. I rapporten foreslås det en rekke tiltak for å legge til rette for fortsatt reindrift i Trollheimen. Dette er i tråd med mandatet.

Landbruks- og matdepartementet vil ta stilling til en eventuell oppfølging av forslag til tiltak.

7 Nærmere om Reindrifftsavtalen 2023/2024

Staten og Norske Reindrifftsamers Landsforbund kom til enighet om Reindrifftsavtalen 2023/2024 den 15. februar 2023. Reindrifftsavtalen 2023/2024 vil tre i kraft 1. juli 2023 og gjelde til 30. juni 2024. Avtalens ramme gjelder budsjettåret 2024.

Reindrifftsavtalen 2023/2024 har en total ramme på 200 mill. kroner. Dette er en økning på 20 mill. kroner fra inneværende avtale. Avtalepartenes prioriteringer er direkte tilskudd, ivaretagelse av reindriftens arealer, klimatilpasning og beredskap, samt tilleggsnæringer. Hovedprioriteringene styrker rammevilkårene for de reineierne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Avtalepartene har økt de direkte tilskuddene med 13,15 mill. kroner. Satsen for produksjonspremie er økt fra 38 pst. til 39 pst. og inntektsgrunnlaget for beregning av premien er økt fra 600 000 kroner til 650 000 kroner. Videre er kalvelskattetilskuddet økt fra 500 kroner per kalv til 650 kroner per kalv. I tillegg er grunnbeløpet for tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag økt med 40 000 kroner, og særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel økes fra 25 000 kroner til 40 000 kroner.

Avtalepartene viderefører satsingen på tilleggsnæringer. Tilleggsnæringer støtter opp om reindriften som familiebasert næring og legger til rette for at flere kan hente inntekter fra reinen. Avsetningen til Utviklingsprogrammet og Lærings- og omsorgsbaserte tjenester videreføres. Innovasjon Norge bes om å vektlegge anbefalingene i rapporten om reindrifftsbasert reiseliv som ble levert til avtalepartene i desember 2022. Det er et mål å få etablert flere nye bedrifter innenfor det reindrifftsbaserte reiselivet.

Avtalepartene er enige om å åpne for tilskudd til vedlikehold av gjerder som er oppført under tilskuddsordningen for konfliktforebyggende tiltak.

Det kan søkes om tilskudd til vedlikehold etter fem år, og det er et vilkår for å få tilskudd at gjerdet er løpende vedlikeholdt, i god stand og har fungert etter hensikten.

Avsetningen til fagbrevordningen økes med 0,5 mill. kroner for å legge til rette for en økning i lønnsstilskuddet til lærlingene.

Avsetningen til HMS-tjenesten i reindriften økes med 1,0 mill. kroner, og avtalepartene ber om at antallet HMS-rådgivere utvides til tre. Dette vil øke tilgjengeligheten og legge til rette for at flere reineiere kan nyttiggjøre seg av tilbudet.

Pilotprosjektene for en helsetjeneste for rein og rådgivningstjeneste i arealsaker videreføres. Pilotprosjektene skal evalueres i løpet av 2023.

Avsetningen til beredskapsfondet økes med 4,5 mill. kroner, til 10 mill. kroner i 2024.

Avtalepartene er enige om å etablere en arbeidsgruppe som skal vurdere aktuelle tiltak og virkemidler for klimatilpasning i reindriften, og identifisere ny kunnskap. Arbeidsgruppen skal arrangere et seminar om klimatilpasning, og levere en rapport til avtalepartene innen 1. desember 2023.

Avtalepartene er enige om at anbefalingene fra arbeidsgruppen som gjennomgikk systemet for klassifisering av reinslakt skal følges opp.

De frie midlene som disponeres av styret for Reindrifftsens utviklingsfond er økt med 1,5 mill. kroner. Det er lagt inn en mulighet for at RUF-styret kan tildele et stipend på 15 000 kroner til personer med rein i eget merke som skriver reindrifftsrelatert masteroppgave.

Organisasjonstilskuddet, som skal bidra til at Norske Reindrifftsamers Landsforbund kan delta aktivt i prosesser av sentral betydning for reindriften er økt med 0,8 mill. kroner, til 8,1 mill. kroner.

8 Forslag til endringer i statsbudsjettet 2023

I Saldert budsjett 2023 er det bevilget 180 mill. kroner til gjennomføring av reindrifftsavtalen.

Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 1142 *Landbruksdirektoratet*, post 01 *Driftsutgifter* med 3,0 mill. kroner og kap. 1151 *Til gjennomføring av reindrifftsavtalen*, post 51 *Tilskudd til reindrifftsens utviklingsfond* med 7,0 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon av kap. 1151, post 75 *Kostnads-senkende og direkte tilskudd* med 9,3 mill. kroner og kap. 1151, post 79 *Velferdsordninger* med 0,7 mill. kroner.

Økningen på kap. 1142, post 01 og kap. 1151, post 51 skal disponeres i henhold til sluttprotokoll for Reindrifftsavtalen 2023/2024.

Øvrige budsjettforslag som det er redegjort for i denne proposisjonen legges på vanlig måte frem for Stortinget i Prop. 1 S (2023–2024) for Landbruks- og matdepartementet.

Landbruks- og matdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2023/2024).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2023/2024) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2023/2024)

I

I statsbudsjettet for 2023 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1142		Landbruksdirektoratet	
	01	Driftsutgifter, økes med	3 000 000
		fra kr 245 034 000 til kr 248 034 000	
1151		Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	
	51	Tilskudd til Reindrifftsens utviklingsfond, økes med	6 957 256
		fra kr 59 700 000 til kr 66 657 256	
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , reduseres med	9 292 620
		fra kr 108 700 000 til kr 99 407 380	
	79	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i> , reduseres med.....	664 636
		fra kr 4 300 000 til kr 3 635 364	

II

Landbruks- og matdepartementet gis fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den foreslåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2024.

Vedlegg 1

Reindrifftsavtale 1. juli 2023 – 30. juni 2024

I henhold til Hovedavtalen for reindrifftsneringen av 26. februar 1993, har Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund inngått følgende reindrifftsavtale for avtaleåret 2023/2024, gjeldende fra 1. juli 2023 til 30. juni 2024.

1 Økonomisk ramme for avtaleåret 2023/2024

1.1 Bevilgninger over statsbudsjettet

Partene er enige om en ramme for Reindrifftsavtalen 2023/2024 på 200,0 mill. kroner, jf. vedlegg 1.

Årets forhandlinger gjelder budsjettåret 2024. Forslag til bevilgninger for 2024 innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2023–2024) for Landbruks- og matdepartementet.

Reindrifftsavtalen 2023/2024 oversendes Stortinget ved en proposisjon til behandling i vårsesjonen 2023. Proposisjonen vil inneholde forslag til omdisponeringer mellom poster i 2023. Landbruks- og matdepartementet ber også om fullmakt til å iverksette tiltak i den inngåtte reindrifftsavtalen som er knyttet til bevilgninger i 2024.

1.2 Priser

Det fastsettes ikke målpris for reinkjøtt i slaktesesongen 2023/2024.

2 Reindrifftsens utviklingsfond

Avtalepartene er enige om at det settes av 65,75 mill. kroner til Reindrifftsens Utviklingsfond (RUF) for avtaleåret 2023/2024. Tildelingsrammen til RUF settes lik bevilgningsrammen.

Partene er enige om følgende avsetninger for Reindrifftsens Utviklingsfond:

2.1 Forskning og utvikling

Det øremerkes ikke midler til forskning og utvikling.

Avtalepartene er enige om at følgende områder prioriteres for forsknings- og utviklingsprosjekter under Reindrifftsens utviklingsfond:

- Klimaendringenes påvirkning på reindrifften og mulige strategier for klimatilpasning.
- Overvåkning av beiteområder.
- Sikring av reindrifftsens arealer.
- Utvikling av det interne selvstyret i reindrifften.
- Rovvilt og rovviltforvaltningens påvirkning på reindrifften.
- Tilleggsføring.
- Dokumentasjon av reindrifftsens erfaringsbaserte og tradisjonelle kunnskap.

2.2 Konfliktforebyggende tiltak

Formålet med tilskudd til konfliktforebyggende tiltak er å redusere konflikter mellom reindrifft og jordbruk, i tillegg til konflikter mellom reindrifft og andre berørte parter.

Avtalepartene er enige om å åpne for søknader om tilskudd til vedlikehold av gjerder som får godkjent sluttrapport fra og med 2023. Slik søknad kan sendes første gang fem år etter at sluttrapport for prosjektet er godkjent. Det er et vilkår for tilskudd til vedlikehold at gjerdet er i bruk, er løpende vedlikeholdt, i god stand og har fungert etter hensikten. Det gis et tilskudd på 10 kroner per løpemeter gjerde.

Avtalepartene er enige om at satsen for eget arbeid settes lik som i forskrift om Reindrifftsens utviklingsfond, og økes fra 150 kroner til 210 kroner. Satsen tas inn i forskriften.

Avtalepartene er enige om at det settes av 1,5 mill. kroner til ordningen i Reindrifftsavtalen 2023/2024, under forutsetning av at tilsvarende beløp settes av over jordbruksavtalen. 0,1 mill. kroner av totalrammen settes av til administrasjon, fordelt likt på reindrifftsavtalen og jordbruksavtalen.

Mindreforbruket i 2022 overføres til 2023.

2.3 Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping

Avtalepartene legger til grunn at den arbeidsmetodikken Innovasjon Norge benytter for midlene over reindriftsavtalen videreføres.

Avtalepartene ser behovet for at Innovasjon Norge jobber med bedriftsutvikling og produktutvikling framover. Forretningsutvikling, produktutvikling og markedsutvikling er viktig både for etablerte reinkjøtt- og reiselivsbedrifter. Innovasjon Norge skal prioritere å styrke etablerte reinkjøtt- og reiselivsbedrifter, og støtte opp om den konkurransesituasjonen som er etablert.

Flere reinkjøttbedrifter har tidligere fått anledning til å delta på felles stand under paraplyen «Rein –helten på vidda» på ulike markedsarrangementer nasjonalt og regionalt. Reindriften har også vært godt representert under Internasjonale Grüne Woche (IGW) i Berlin. Grunnet restriksjoner som følge av koronapandemien har det vært få slike arenaer de siste årene, men reindriften var igjen representert på årets IGW. Markedsutvalget for reinkjøtt deltar på UMAMI ARENA 2023 med «Rein – helten på vidda», med målsetning om å bidra til innpass i HoReCa-markedet. Arrangementene har vært gode omdømmetiltak og har vært sentrale i å bygge kompetanse hos de enkelte bedriftene som har deltatt. Reindriftens representasjon har bidratt positivt i utviklingen av Matnasjonen Norge, til å løfte reindriftens omdømme, og ikke minst bidratt til økt kunnskap om reindrift og reinkjøtt.

Avtalepartene foreslår at Innovasjon Norge, sammen med Markedsutvalget, legger til rette for at flere reinkjøttbedrifter kan delta på ulike typer matarrangementer. En forutsetning for at reinkjøttbedrifter får støtte til slik deltagelse er at de står under en felles stand.

Pandemien har de siste årene satt begrensninger i gjennomføringen av den årlige reinkjøttkonferansen, og det er derfor gledelig at Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt, sammen med Innovasjon Norge, planlegger gjennomføring av en slik konferanse i mai i år. Avtalepartene understreker at det er viktig at reinkjøttbransjen møtes på en felles arena i løpet av året, og foreslår at det også i 2024 gjennomføres en konferanse.

Reindriften blir i økende grad brukt i markedsføringen av Norge som turistland. Dette øker etterspørselen av reindriftsbasert turisme. De aktørene som er lokalisert i områder med godt til-

fang av turister, opplever stor pågang og god økonomisk vekst. Veksten tilfaller aktører som er profesjonelle og som klarer skalering og logistikk på en god måte. Dette gir rom for nye investeringer og økt kapasitet. Avtalepartene ser det reindriftsbaserte reiselivet som en god mulighet som en tilleggsnæring for flere i reindriften.

Til årets forhandlinger ble det levert en rapport om utvikling av det reindriftsbaserte reiselivet. I rapporten foreslås flere tiltak for økt kompetanse og nettverksbygging, mer informasjon om relevante støtteordninger og markedsføring som relevante tiltak for å styrke og utvikle reiselivsbedriftene. Avtalepartene er enige om at Innovasjon Norge skal vektlegge disse anbefalingene i det videre arbeidet med reindriftsbasert reiseliv innenfor rammen av Utviklingsprogrammet. Det er et mål å få etablert flere nye bedrifter innenfor det reindriftsbaserte reiselivet.

Avtalepartene følger arbeidet i Utviklingsprogrammet gjennom deltagelse i styringsgruppen.

Avtalepartene er enige om at avsetningen videreføres med 8,2 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2023/2024. Mindreforbruket på ordningen i 2022 overføres til 2023.

2.4 Fagbrevordningen

Formålet med fagbrevordningen er å utdanne ungdom til dyktige fagarbeidere i reindrift, samt videreutdanne lærebedrifter med sikte på å ta fagbrev og kompetansebevis etter fagopplæringsloven.

For å koordinere og effektivisere de tilsluttede lærebedriftenes opplæringer av lærekandidater i reindrift, ble Opplæringskontoret for reindrift og duodji opprettet i februar 2002. Opplæringskontoret er godkjent av fagopplæringsnemdene i Troms og Finnmark, Nordland og Trøndelag fylker. Opplæringskontoret skal arbeide aktivt for å rekruttere lærlinger og lærekandidater i reindrift, og motivere lærebedrifter til å ta imot lærlinger.

Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnesstilling i reindriften, ber avtalepartene om at Opplæringskontoret viderefører prioriteringen av kvinner blant kommende lærlinger og instruktører. I tillegg vil det være sentralt å sikre en geografisk fordeling av lærlingene.

Avtalepartene er enige om å øke avsetningen til ordningen med 0,5 mill. kroner, til 4,0 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2023/2024. Økningen skal benyttes til å øke lønnstilskuddet til lærlingene.

2.5 Markedstiltak

Markedsutvalget for reinkjøtt ble etablert av avtalepartene på grunnlag av Reindriftsavtalen 2010/2011. Hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget benytter Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Markedsutvalgets aktiviteter bidrar til å skape positiv oppmerksomhet og spre generell informasjon om reindriften og reinkjøtt i markedet. Det er viktig at foredlingsbedriftene, distributørene, butikkene, spisestedene og reieneierne også bidrar. På den måten vil hele verdikjeden fra vidde til bord oppnå resultater i form av økt salg og positiv oppmerksomhet - ikke minst har dette også innvirkning på prisen til reieneier.

Markedsutvalgets arbeid er kunnskapsbasert på bakgrunn av analyser og evalueringer av markedsarbeidet. Markedsplanen for 2023-2024 vil være styrende for Markedsutvalgets aktiviteter i 2023 og bygger på resultatene av markedsanalysen fra 2020. Dette gjør at Markedsutvalget, også i 2023-2024, fortsetter å rette kommunikasjonen mot bygging av kunnskap om reindriften og om tilberedning av reinkjøtt. Kommunikasjonen rundt merkevaren «Rein – helten på vidda» skal fortsatt bygges opp rundt assosiasjonene naturbasert, ekte og smakfullt. Videre skal utvalget fremdeles arbeide for å øke kunnskapen om markedet i hele verdikjeden fra vidde til bord. Avtalepartene støtter disse strategivalgene.

Avtalepartene understreker betydningen av å opprettholde trykket på forbrukerkommunikasjon for å sikre omsetningen, og til å ivareta reinkjøttets posisjon i markedet.

Avtalepartene finner det positivt at Markedsutvalget i samarbeid med Innovasjon Norge har bidratt til at «Rein - helten på vidda» også er representert under UMAMI ARENA 2023. Umami er en arena for å bygge kompetanse, gi inspirasjon og ikke minst legge til rette for økt verdiskaping. Samtidig er det en arena for å vekke interessen og spre kunnskap om reindrift og reinkjøttet, og derigjennom legge til rette for at flere kokker tar i bruk reinkjøtt.

Markedsutvalget har etablert god kontakt med reindrifts ungdommen gjennom Norske Reindriftsamers Landsforbunds ungdomsutvalg. Markedsutvalget gjennomfører årlige markedsda-

ger og det er etablert en pris til årets unge reindriftsutøver. Markedsutvalgets initiativ bidrar både til omdømmebygging og kompetansebygging.

I det videre arbeidet med å bygge omdømme og kunnskap om reinkjøtt og reindriften foreslår avtalepartene at det etableres et samarbeidsprosjekt mellom Markedsutvalget, Norske Reindriftsamers Landsforbunds ungdomsutvalg og Landbruks- og matdepartementet hvor unge kokker og representanter fra bondelagenes ungdomsorganisasjoner, sammen med Landbruks- og matministeren inviteres ut i reindriften for å besøke reindrifts ungdommen på deres arena. Til et slikt besøk bør det også inviteres journalister fra ulike media.

Markedsutvalget har vært initiativtaker til flere priser. Prisene har bidratt til økt oppmerksomhet om reindriften og reinkjøttet og inspirert vinnere til fortsatt innsats for å løfte reindriftsnæringen og bruk av norsk reinsdyrkjøtt. Avtalepartene ber om at Markedsutvalget også fremover legger til rette og arbeider for utdeling av de etablerte prisene.

I reinkjøttbransjen er det mange mindre bedrifter, og midler til markedsføring av egne produkter er begrenset. Deltakelse på matfestivaler og andre matarrangementer bidrar til økt oppmerksomhet om bedriftenes reinkjøttprodukter. Utover en markedsføring av egne produkter vil deltagelse også bygge kompetanse i bedriftene. Avtalepartene ber om at Markedsutvalget sammen med Innovasjon Norge vurderer en samfinansiering og deltagelse av reinkjøttbedriftene på ulike matarrangementer.

Det er viktig å etablere møteplasser for kunnskapsbygging og erfaringsutveksling. Den årlige reinkjøttkonferansen er en slik arena. Avtalepartene ber om at Markedsutvalget i samarbeid med Innovasjon Norge prioriterer gjennomføring av en årlig konferanse for reinkjøttbransjen.

Avtalepartene legger til grunn at Markedsutvalget gjennomfører aktiviteter i samsvar med markedsplan og budsjett slik det er lagt fram for avtalepartene.

Avtalepartene er enige om at rammen for Markedsutvalgets arbeid videreføres med 5,0 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2023/2024. Mindreforbruket i 2022 overføres til 2023.

2.6 Pramming

Avtalepartene er enige om å videreføre avsetningen til pramming i Reindriftsavtalen 2023/2024 på 5,5 mill. kroner.

Mindreforbruket i 2022 overføres til 2023.

2.7 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester – Ut på vidda

I Reindriftsavtalen 2019/2020 ble lærings- og omsorgsbaserte tjenester etablert som et permanent tilbud. Hovedmålet for «Ut på vidda» er å etablere en tilleggsnæring i reindriften som er lønnsom for reindriftsfamiliene. Videre er det et mål å få etablert godt tilrettelagte tjenester som holder høy kvalitet og som etterspørres av kjøpere. I tillegg er det viktig at tilbudet gir personlig utvikling for brukerne gjennom læring, mestring og sosialt fellesskap, samt bidrar til økt forståelse og kunnskaper om reindriften, samisk kultur, historie og tradisjoner.

Ut på vidda-tilbud er en ny tilleggsnæring. Veien fram til god og lønnsom drift er for de fleste tilbyderne blitt satt på vent på grunn av koronapandemien. Videre drift og utvikling av lærings- og omsorgstjenester i reindriften vil kreve ressurser, engasjement og innsats både av etablererne, programmet Ut på vidda og av støttespillerne til næringen.

I Reindriftsavtalen 2022/2023 ble avtalepartene enige om at det er viktig med økt innsats for å få opp aktivitetsnivået og lønnsomheten hos de tilbyderne som allerede er etablert. I den forbindelse har styringsgruppen valgt å etablere pilotprosjektet «Reindriftsåret – de åtte årstider i reindriften». Avtalepartene støtter initiativet og ser prosjektet som et viktig tiltak for økt aktivitet og lønnsomhet, og ikke minst et tiltak for å gjøre ordningen mer kjent.

For å legge til rette for en felles forståelse og grunnlag for fremtidige prioriteringer har styringsgruppen valgt å utarbeide en strategiplan for perioden 2023–2026. Strategiplanen fastsetter mål, og hvordan disse skal nås. Videre beskriver planen hva som er årsaken til at valgte strategier og tiltak er valgt, samt hvilke ressurser som trengs for å nå målene. Avtalepartene slutter seg til strategiplanen slik den er lagt fram for avtalepartene.

Avtalepartene legger til grunn at Statsforvalteren i Troms og Finnmark samarbeider med tilgrensende ordninger finansiert over reindriftsavtalen slik som Utviklingsprogrammet og HMS-tjenesten i reindriften.

Siden oppstarten har styringsgruppen for ordningen vært satt sammen med representasjon fra Norske Reindriftsamers Landsforbund, Sametinget, Kommunal- og distriktsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet. Landbruks- og matdepartementet leder styringsgruppen. Avtalepartene er enige om å videreføre gjeldende styresammensetning.

Avtalepartene er enige om å videreføre avsetningen med 3,0 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2023/2024. Mindreforbruket i 2022 overføres til 2023.

2.8 Klassifiseringssystemet for reinsdyrkjøtt

I forbindelse med Reindriftsavtalen 2013/2014 så avtalepartene behov for et klassifiseringssystem som innebar større forutsigbarhet for bedriftene og reineierne ved kjøp og salg. Slakteriene hadde forskjellige klassifiseringssystemer, så det var et behov for samordning. Både slakterier og reineiere hadde forhåpninger til et nytt felles system for hele Norge.

Etter krav fra Norske Reindriftsamers Landsforbund ble nytt klassifiseringssystem innført høsten 2015. Klassifiseringssystemet eies av Norske Reindriftsamers Landsforbund, forvaltes av Klassifiseringsutvalget for reinsdyrslakt og driftes av Animalia med grunnlag i avtale med Norske Reindriftsamers Landsforbund. Overordnet mål er et likt system for håndtering av reinsdyrslakt i hele Norge. Dette gjelder alle rutiner, klassifisering, pussing/trimming av slakt, veing og merking. Klassifiseringssystemet skal vise god sammenheng mellom klassifiseringsgruppe og slakteskrotenes innhold av kjøtt, fett og bein (slaktkvalitet). Slakteriene har selv ansvaret for prissettingen. Regelverket er samlet i en klassifiseringshåndbok for reinsdyrslakt, som ligger på Animalia sin hjemmeside. Det ble etablert et klassifiseringsutvalg. Utvalget er satt sammen av representanter fra slakteriene, og Norske Reindriftsamers Landsforbund oppnevner leder av utvalget. Animalia er sekretariat for utvalget.

I forbindelse med Reindriftsavtalen 2018/2019 ble avtalepartene enige om å utvikle og innføre optisk lengdemåling på rein, etter forslag fra Animalia. Bakgrunnen for dette var at det daværende subjektive klassifiseringssystemet ga stor variasjon i de vurderingene av det enkelte slakt. Dette ga liten tillit til klassifiseringssystemet i verdikjeden for reinkjøtt. For at reindriften skal få tillit til klassifiseringssystemet, er det viktig at klassifiseringen gjøres så objektivt som mulig, og at den ikke avhenger av subjektive vurderinger hos den enkelte klassifisør. Hovedmålet med innføring av optisk lengdemåling var å oppnå en mer objektiv og transparent klassifisering som utføres likt i alle reinslakteriene, slik at systemet oppnår større tillit i verdikjeden.

I Reindriftsavtalen 2019/2020 ble avtalepartene enige om at alle slakterier skal rapportere og

benytte nytt klassifiseringssystem for all rein. Landbruksdirektoratet og Animalia rapporterte om at fra og med slaktesesongen 2020/2021 har alle slakt blitt klassifisert med optisk lengdemåling. Animalia mottar klassifiseringsresultater og bilder av klassifiserte slakt.

I Reindriftsavtalen 2022/2023 ble det etablert en arbeidsgruppe som skulle gjennomgå klassifiseringssystemet. Arbeidsgruppen kom frem til at klassifiseringssystemet i hovedsak fungerer etter sin hensikt, men at det likevel er områder som bør gjennomgås og forbedres. Avtalepartene slutter seg til anbefalingene fra arbeidsgruppen. Utarbeidelse og oppfølging av en kommunikasjonsplan og en gjennomgang og oppdatering av klassifiseringshåndboken skal prioriteres.

Avtalepartene er enige om at avsetningen til klassifiseringssystem for rein over Reindriftsavtalen 2023/2024 videreføres med 0,5 mill. kroner. Mindreforbruket i 2022 overføres til 2023.

2.9 Beredskapsfond

Formålet med beredskapsfondet er å forhindre omfattende tap av rein eller andre store dyrevelferdsmessige utfordringer ved beitekriser, der reinbeitedistriktets eller reinlagets eget beredskapsfond ikke er tilstrekkelig til gjennomføring av nødvendige tiltak. Beredskapsfondet gir grunnlag for tildeling av ekstraordinært tilskudd til beredskap. Statsforvalteren administrerer ordningen. Per 31.12.2022 har beredskapsfondet en beholdning på 9,6 mill. kroner.

I februar 2022 ble avtalepartene enige om å gjøre endringer i ordningen ekstraordinært tilskudd til beredskap. I stedet for at det ble gitt et tilskudd som kun skulle brukes til å kjøpe inn fôr, ble tilskuddet overført til distriktets beredskapsfond, og kunne brukes til de formålene beredskapsfondet kan brukes til, herunder innkjøp av fôr. Det ble bestemt et tilskuddsgrunnlag på 4,50 kroner per rein per døgn, og det kunne søkes om tilskudd for 15 døgn av gangen.

Landbruksdirektoratet inngikk i 2022 en rammeavtale med HeliTeam. I en beitekrise kan avtalepartene beslutte å bruke beredskapsfondet til å dekke kostnader ved utflyvning av fôr til reinbeitedistriktene. Bruk av beredskapsfondet til dette formålet vil gå på bekostning av tilgjengelige midler til ekstraordinært tilskudd til beredskap. Avtalepartene må gjøre en avveining mellom disse to formålene i hvert enkelt tilfelle.

Statsforvalteren leder beredskapsutvalgene i hvert reinbeiteområde. Beredskapsutvalgene har i tillegg medlemmer fra reindriftsnæringen, som

oppnevnes av Norske Reindriftsamers Landsforbund og Mattilsynet. Landbruksdirektoratet har en koordinerende rolle i beredskapsarbeidet. Avtalepartene er enige om å øke avsetningen til å dekke reieneiernes kostnader ved deltagelse i møter, og kostnader ved befaringer og sikkerhetskurs for alle medlemmene i utvalget med 0,2 mill. kroner, til 0,7 mill. kroner i Reindriftsavtalen 2023/2024.

Avtalepartene foreslår at avsetningen til beredskapsfondet økes med 4,5 mill. kroner, til 10 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2023/2024.

Mindreforbruket i 2022 overføres til 2023.

2.10 Frakttilskudd

Tilskudd til frakt av rein i forbindelse med slakting skal bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reieneier i ulike reinbeitedistrikt og reinlag, samt bidra til effektiv slakting og omsetning av reinkjøtt, jf. forskrift 17. juni 2009 nr. 657 om tilskudd ved frakt av rein i forbindelse med slakting. Tilskuddet skal også bidra til økt slakteuttak før innflytting til høst- og vinterbeiter. Frakttilskuddet bidrar også til økt konkurranse om råstoffet.

Avtalepartene er enige om å øke satsen for frakt av levende rein og frakt av skrotter i perioden 15. august t.o.m. 31. desember fra 40 kroner per dyr til 50 kroner per dyr. Satsen for frakt av skrott i perioden 1. januar t.o.m. 31. mars økes fra 30 kroner per dyr til 40 kroner per dyr.

Landbruksdirektoratet skal i løpet av 2024 ferdigstille arbeidet med nye digitale systemer for reindriftsforvaltningen. Det kan være behov for endringer i regelverket som følge av det, og avtalepartene vil drøfte disse endringene frem mot forskriftsmøtet våren 2023.

Avtalepartene er enige om å videreføre avsetningen på 2,5 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2023/2024.

Mindreforbruket fra 2022 overføres til 2023.

2.11 Tilskudd til rapportering av slaktet rein

Det kan gis tilskudd til rapportering av slaktet rein, jf. forskrift 21. juni 2011 nr. 617 om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning. Forskriften åpner for at de som slakter rein kan søke om økonomisk støtte til gjennomføring av de aldersbestemmelser som kreves.

Landbruksdirektoratet skal i løpet av 2024 ferdigstille arbeidet med nye digitale systemer for reindriftsforvaltningen. Det kan være behov for endringer i regelverket som følge av det, og avta-

lepartene vil drøfte disse endringene frem mot forskriftsmøtet våren 2023.

Avtalepartene er enige om å videreføre avsetningen på 0,3 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2023/2024.

Mindreforbruket fra 2022 overføres til 2023.

2.12 HMS-tjeneste i reindriften

I Reindriftsavtalen 2019/2020 ble det satt av 2,0 mill. kroner til et treårig pilotprosjekt for utvikling og etablering av en HMS-tjeneste i reindriften. En HMS-tjeneste for reindriften er etablert av Norsk Landbruksrådgivning, og det er ansatt to HMS-rådgivere. Rådgiverne er lokalisert i Trøndelag og Troms og Finnmark, men har arbeidssted i områder der det drives reindrift. Norsk Landbruksrådgivning skal levere rådgivningstjenesten og utarbeide kurs- og veiledningsmateriell, holde kurs og veiledningsmøter, og tilby bedriftshelsetjeneste for næringen ved behov.

Avtalepartene ble i Reindriftsavtalen 2022/2023 enige om å etablere HMS-tjenesten som et permanent tilbud. Avtalepartene ba også om at NLR og HMS-rådgiverne utarbeidet en rapport om gjennomføringen av prosjektet, erfaringer og forslag til eventuelle justeringer som bør gjøres i en HMS-tjeneste for reindriften. HMS-tjenesten er et tilbud som er positivt mottatt og som blir brukt av reindriften.

Norsk Landbruksrådgivning, Ruralis og Nasjonalt kompetansesenter for landbrukshelse leverte i november 2022 rapporten «Funn fra kartlegging blant reindriftsutøvere». HMS-rådgiverne gjennomførte i 2020 en spørreundersøkelse om HMS i reindriftsnæringen. Med utgangspunkt i undersøkelsen har HMS-rådgiverne utarbeidet noen anbefalinger om hva som bør være innholdet i HMS-tjenesten. Det pekes på at det bør være en HMS-rådgiver i hvert reinbeiteområde. Avtalepartene slutter seg til anbefalingene om innholdet i tjenesten, og forutsetter at disse legges til grunn for HMS-tjenesten for reindriften. Avtalepartene ber om at antallet HMS-rådgivere utvides til tre. En utvidelse til tre rådgivere øker tilgjengeligheten og legger til rette for at flere reineiere kan nyttiggjøre seg av tilbudet.

Med bakgrunn i at HMS-tjenesten er etablert som en permanent ordning, avvikles styringsgruppen for prosjektet.

Avtalepartene er enige om å øke avsetningen med 1,0 mill. kroner til 3,0 mill. kroner i Reindriftsavtalen 2023/2024.

Mindreforbruket fra 2022 overføres til 2023.

2.13 Pilotprosjekt helsetjeneste for rein

I Reindriftsavtalen 2021/2022 ble det satt av midler til et pilotprosjekt for en helsetjeneste for rein. Det ble etablert en styringsgruppe for prosjektet, sammensatt av to representanter fra Norske Reindriftsamers Landsforbund og to fra Landbruks- og matdepartementet. Landbruksdirektoratet er sekretariat for styringsgruppen. Styringsgruppen vedtok et mandat for pilotprosjektet i oktober 2021. Pilotprosjektet ble etablert i februar 2022 med Veterinærinstituttet som vertsorganisasjon. Helsetjenesten for rein har hatt høy aktivitet i 2022, blant annet i håndteringen av Herøy-saken. Styringsgruppen har hatt to møter i 2022, og har fått gode orienteringer fra helsetjenesten.

Avtalepartene viser til at pilotprosjektet er godt mottatt i næringen, og at helsetjenesten har kommet raskt i gang.

Pilotprosjektet avsluttes i 2024. For å ha et grunnlag for å vurdere om en helsetjeneste for rein skal etableres som en permanent ordning eller om prosjektet skal videreføres, er avtalepartene enige om å gjennomføre en evaluering av prosjektet. Veterinærinstituttet skal gjennomføre evalueringen. Styringsgruppen for helsetjenesten skal følge arbeidet med evaluering av prosjektet.

Avtalepartene er enige om følgende mandat for evalueringen:

- 1) Vurdere resultatene av pilotprosjektet, herunder:
 - Hvordan har næringen benyttet seg av helsetjenesten?
 - Har prosjektet bidratt til å styrke Veterinærinstituttet kunnskap om reindrift?
 - Hvordan har samarbeidet mellom Veterinærinstituttet og Mattilsynet vært, og har det vært uklarhet om ansvarsforhold som bør avklares?
 - I hvilken grad har pilotprosjektet bidratt til å styrke kunnskapen om god dyrehelse og dyrevelferd i reindriften og blant veterinærer?
 - I hvilken grad har pilotprosjektet bidratt til å styrke kunnskapen om reindrift og samisk kultur blant veterinærene?
 - Hvordan har helsetjenesten samarbeidet med reindriftsforvaltningen, og hvordan har samarbeidet vært med veterinærer som arbeider med reinhelse i Sverige og Finland?
- 2) Vurdere om det er hensiktsmessig å videreføre helsetjenesten for rein som en permanent tjeneste for reindriften, og om det er behov for

endringer i organiseringen eller mandatet for helsetjenesten.

Avtalepartene er enige om at avsetningen til pilotprosjektet helsetjeneste rein videreføres med 2,0 mill. kroner for Reindrifftsavtalen 2023/2024.

2.14 Reindrifftsens arealbrukskart

Reindrifftsens arealbrukskart er en del av det offentlige kartgrunnlaget. Kartene skal synliggjøre reindrifftsens arealbruk. Kartene skal være dynamiske, og vise den til enhver tid gjeldende arealbruken. Kartene er ikke juridisk bindende. Reindrifftsens arealbrukskart er tilgjengelige i NIBIO sin kartinnsynsløsning Kilden, under fagområde reindrift.

Reinbeitedistriktene skal selv sørge for ajourhold av kartdataene, og statsforvalteren skal kvalitetssikre endringer før de publiseres. Ved å henvende seg til statsforvalteren kan tiltakshavere og andre få informasjon om når reindrifftskartet sist er oppdatert.

Arealbrukskartene er en viktig kilde til informasjon om reindrifften, blant annet for kommunal- og fylkeskommunal planlegging. Informasjonen i arealbrukskartene skal sammenfalle med informasjonen som ligger i distriktsplanene. Distriktsplanene gir utfyllende beskrivelser av arealbruken som kan brukes sammen med kartene. Avtalepartene er enige om at det utvikles en teknisk løsning for å publisere distriktsplanene i Kilden, og at arbeidet med å videreutvikle ajourholdsløsningen for å gjøre den mer brukervennlig skal videreføres.

Avtalepartene er enige om å videreføre avsetningen på 0,5 mill. kroner for Reindrifftsavtalen 2023/2024.

Mindreforbruket i 2022 overføres til 2023.

2.15 Tilskudd til utgifter ved føring og flytting

Konsekvensene av manglende reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige har vært en utfordring for norske reineiere siden 2005, da konvensjonen om reinbeite mellom Norge og Sverige utløp.

Manglende konvensjon gjør at situasjonen er vanskelig for norske reineiere som er og/eller har vært avhengige av beiteområder i Sverige. I tillegg rapporteres det om at kostnadene ved de kompensierende tiltakene øker.

Det er i dag mulig å søke om tilskudd etter forskrift 22. juni 2021 nr. 2267 om tilskudd til utgifter

ved føring og flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite.

Tilskudd kan innvilges dersom reineiere er forhindret fra å bruke sine tradisjonelle vinterbeiteområder i Sverige på grunn av manglende reinbeitekonvensjon eller har merutgifter som følge av at de velger å benytte sine tradisjonelle vinterbeiteområder i Sverige.

Avtalepartene er enige om å videreføre avsetningen på 4,1 mill. kroner for Reindrifftsavtalen 2023/2024.

Mindreforbruket i 2022 overføres til 2023.

2.16 Pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i arealsaker

I Reindrifftsavtalen 2021/2022 ble det satt av 3,0 mill. kroner til et treårig pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i Norske Reindrifftsamers Landsforbund i arealsaker. Det ble etablert en styringsgruppe for pilotprosjektet, sammensatt av to representanter for Norske Reindrifftsamers Landsforbund og to fra Landbruks- og matdepartementet. Norske Reindrifftsamers Landsforbund har ledet styringsgruppen. Styringsgruppen utarbeidet høsten 2021 en prosjektplan for rådgivningstjenesten. På bakgrunn av prosjektplanen har Norske Reindrifftsamers Landsforbund i 2022 ansatt en fagleder og to rådgivere i rådgivningstjenesten i arealsaker.

Styringsgruppen for pilotprosjektet er nå etablert som en referansegruppe. Referansegruppen skal møtes to ganger i året, på våren og på høsten i forkant av reindrifftsavtaleforhandlingene. Referansegruppen skal gi råd om rådgivningstjenestens funksjon, men skal ikke involveres i enkeltsaker.

Prosjektplanen legger rammene for rådgivningstjenesten. Tjenesten er etterspørselsbasert, og hovedoppgaven er å bistå reinbeitedistrikter eller siidaer som ber om det. I 2022 hadde rådgivningstjenesten 31 saker til behandling. Saksomfanget vil trolig øke utover i prosjektperioden. Det er derfor viktig at rådgivningstjenesten prioriterer på bakgrunn av de føringene som ligger i prosjektplanen.

Rådgivningstjenesten skal levere en rapport til avtalepartene 15. november 2023. I tillegg må rådgivningstjenesten oversende regnskap for 2022 i løpet av våren 2023.

Avtalepartene er enige om at dette pilotprosjektet er et sentralt bidrag til arbeidet med å ivareta hensynet til reindrifften i arealsaker. Dersom rådgivningstjenesten ser behov for justeringer i

arbeidsmetoder eller overordnede prioriteringer, er det viktig at dette tas opp med avtalepartene, slik at prosjektplanen eventuelt kan justeres.

Pilotprosjektet er treårig, og 2024 er det siste året. Avtalepartene er enige om at det må foreligge en ekstern evaluering av pilotprosjektet i forkant av forhandlingene om Reindriftsavtalen 2024/2025. Norske Reindriftsamers Landsforbund organiserer arbeidet med evalueringen. Referansegruppen skal følge arbeidet med evalueringen av prosjektet.

Avtalepartene er enige om følgende mandat for evalueringen:

- 1) Vurdere resultatene av pilotprosjektet på bakgrunn av formålet med prosjektet og vedtatt prosjektplan av 28.10.2021.
- 2) Gi en vurdering av:
 - Hvordan næringen har benyttet seg av rådgivningstjenesten, herunder
 - Hvilke saksområder som har vært etterspurt.
 - På hvilke måter rådgivningstjenesten har bistått næringen.
 - Forholdet mellom andelen distriktsmedlemmer og distrikter som ikke er medlemmer som har benyttet seg av tjenesten.
 - Om prosjektet har bidratt til å styrke reindriftens arbeid i arealsaker.
 - Hvordan rådgivningstjenesten har lagt til rette for dialog mellom næring og planmyndigheter.
 - Hvordan rådgivningstjenesten har bidratt til å utvikle Norske Reindriftsamers Landsforbund som organisasjon.
 - Hvordan rådgivningstjenesten har samarbeidet med andre aktører, og om det har vært overlapp mellom rådgivningstjenesten og andre aktører som bør avklares.
- 3) Vurdere om det er hensiktsmessig å videreføre rådgivningstjenesten som en permanent tjeneste for reindriften, og om det er behov for endringer i organiseringen eller innretningen av tjenesten.

Det settes av 0,35 mill. kroner til evaluering av rådgivningstjenesten i arealsaker. Evalueringen skal være ferdigstilt 1. desember 2023.

Avtalepartene er enige om å videreføre avsetningen på 3,0 mill. kroner i Reindriftsavtalen 2023/2024. Mindreforbruket i 2022 overføres til 2023.

2.17 Oppfølging av rapport om statistikk for arealbruk i reinbeitedistrikter

En arbeidsgruppe bestående av Norske Reindriftsamers Landsforbund, Landbruks- og matdepartementet, Landbruksdirektoratet, NIBIO og SSB leverte høsten 2022 rapporten «Statistikk for arealbruk i reinbeitedistrikter». Arbeidsgruppens primære forslag er at det lages statistikk for arealbruk i reinbeitedistriktene på grunnlag av eksisterende statistikk fra SSB arealbruk. Arbeidsgruppen foreslår å utarbeide en overordnet statistikk som viser endringer i bebygd areal og jordbruksareal innenfor hvert distrikt, og at denne statistikken tas inn i Ressursregnskapet for reindriften og oppdateres hvert femte år. Avtalepartene er enige om at dette forslaget gjennomføres, og kostnadene ved det dekkes over Landbruks- og matdepartementets budsjett.

Arbeidsgruppen kom også med andre anbefalinger til videre arbeid for å legge til rette for bedre oversikt over endringer i arealet som er tilgjengelig for reinbeite.

Enkelte av anbefalingene forutsetter at reindriftskartene er oppdaterte og at reinbeitedistriktene jevnlig ajourholder kartene. Avtalepartene understreker at reindriftens arealbrukskart er et sentralt verktøy, og at man også framover skal prioritere videreutvikling av kartene, jf. punkt 2.14. Avtalepartene understreker at forslagene om å ta inn rapportering på reinbeiteareal i KOSTRA og se nærmere på arealbruksendringer innenfor årstidsbeitene forutsetter oppdaterte reindriftskart. Avtalepartene legger til grunn at disse anbefalingene kan følges opp på sikt, når ajourholdet av kartene gjennomføres jevnlig, men at disse ikke følges opp nå.

Avtalepartene er enige om å se nærmere på arbeidsgruppens anbefaling om å vurdere om det kan utarbeides en kvalitetsnorm for reindrift etter modell av kvalitetsnorm for villrein. Det er nær sammenheng mellom arbeidet med å ivareta reindriftens arealinteresser og arbeidet med klimatilpasning, og avtalepartene er derfor enige om at dette skal vurderes av arbeidsgruppen for klimatilpasning, jf. punkt 2.18.

2.18 Arbeidsgruppe klimatilpasning

Avtalepartene er enige om behovet for å se nærmere på hvilke utfordringer klimaendringene gir for reindriften og hvordan utfordringene kan håndteres. Avtalepartene er enige om å etablere en arbeidsgruppe som skal vurdere aktuelle tiltak

og virkemidler for klimatilpasning i reindriften, og identifisere behov for ny kunnskap.

Arbeidsgruppen skal være sammensatt av tre representanter som oppnevnes av Norske Reindriftsamers Landsforbund og tre representanter som oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet. Landbruksdirektoratet og NIBIO skal være sekretariat for arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppen skal

1. Identifisere hvilke hovedutfordringer klimaindringene medfører for reindriften.
2. Kartlegge aktuelle tiltak for å møte disse utfordringene, herunder vurdere hvordan eksisterende virkemidler kan legge til rette for klimatilpasning.
3. Vurdere hvordan reindriftens erfaringsbaserte kunnskap kan inngå som grunnlag i arbeidet med klimatilpasning.
4. Vurdere hvilke tiltak som kan gjennomføres av næringen selv, og hvilke tiltak som krever endringer i virkemidler, nye virkemidler eller endringer i regelverk.
5. På bakgrunn av utfordringer og tiltak i punkt 1) til 3) og NIBIOs rapport «Kartlegging av forskning på reindriftsområdet» identifisere behov for ny kunnskap og behov for forskning.
6. Vurdere behovet for rådgivning knyttet til tiltakene identifisert i punkt 2).
7. Vurdere om det er hensiktsmessig å utarbeide en kvalitetsnorm for reindrift etter modell av kvalitetsnormen for villrein, hvilke elementer som eventuelt må tas inn i en kvalitetsnorm og hvordan den bør innrettes.

Arbeidsgruppen skal i opptakten av arbeidet arrangere et seminar om klimatilpasning, der reindriftsnæringen, forskere og myndigheter inviteres. Seminaret skal gi innspill til arbeidsgruppens videre arbeid, og arbeidsgruppen må identifisere problemstillinger og tema som skal tas opp på seminaret på bakgrunn av mandatet.

Arbeidsgruppen skal levere en rapport til avtalepartene innen 1. desember 2023.

Det settes av 0,4 mill. kroner til dette arbeidet over Reindriftsavtalen 2023/2024.

2.19 Frie midler som disponeres av styret for Reindriftens utviklingsfond

Avtalepartene viser til at det over tid har vært et behov for å styrke handlingsrommet til styret for Reindriftens utviklingsfond. Avtalepartene er enige om at det settes av 11,2 mill. kroner til disposisjon for styret for Reindriftens utviklingsfond. Dette er en økning på 1,5 mill. kroner.

Avtalepartene er enige om å øke satsen for eget arbeid fra 150 kroner til 210 kroner.

Avtalepartene er enige om å gjennomgå tilskuddsordninger etter forskrift om Reindriftens utviklingsfond som ikke har en øvre prosentatsats fram mot forskriftsmøtet våren 2023, med sikte på å sette en felles prosentatsats for disse.

Det er et behov for oppgradering og utvikling av infrastrukturen i reindriften. I flere områder er det behov for at reindriftsanleggene rustes opp og tilpasses dagens driftsform. Endringer i driftsmønster og beitebruk på grunn av klimaindringene vil dessuten skape behov for ny og endret infrastruktur. Oppgradert og tilpasset infrastruktur er et viktig tiltak for klimatilpasning. Avtalepartene legger til grunn at infrastrukturtiltak skal prioriteres innenfor den rammen som styret for Reindriftens utviklingsfond kan disponere.

Avtalepartene legger for øvrig til grunn at Reindriftens utviklingsfonds styre skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i bevilgningsrammen og forskrift om Reindriftens utviklingsfond, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av frie midler som bidrar til å nå målene i reindriftspolitikken.

Styret for Reindriftens utviklingsfond kan innvilge tilskudd fra Reindriftens utviklingsfond etter ordninger for:

- Reindriftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg, samt endring og oppgradering av eksisterende gjerder og slakteanlegg.
- Tilskudd ved omfattende tap av rein i ulykker.
- Refusjon av dokumenterte utgifter til deltakelse på kurs/etterutdanning o.l. for reindriftsutøvere.
- Tilskudd til feltbarnehager.
- Juridisk bistand til norske reinbeitedistrikter som blir trukket inn i rettsaker om avklaring av rettigheter til sine beiteområder i Norge eller Sverige.
- Tilskudd til utarbeiding av distriktsplaner for distrikter som ikke har distriktsplan.

For øvrig kan styret for Reindriftens utviklingsfond tildele midler til følgende tilskudd i samsvar med formålet for forskrift om Reindriftens utviklingsfond:

- Sikring av reindriftens beiterett, herunder støtte til distriktenes arbeid med sikring av reindriftens arealer.
- Praktiske tiltak innenfor reindriften.
- Gjennomføring av strukturtiltak i distrikter med behov for tiltak for reindriftstilpasning og ressursutnyttelse.

- Faglige tiltak til fremme for reindriften, herunder veiledning, kursvirksomhet, beitegranskning, planlegging og avlstiltak.
- Utvikling av binæringer og formål av generell kulturell betydning for reindriftssamene.
- Tiltak for å fremme likestilling og kvinners situasjon i reindriften.
- Tilrettelegging av 1-2 dagers kompetansegivende kurs/etterutdanning.
- Tilskudd til tiltak for reindriftsnæringen som følge av klimaendringer.
- Forskning og kunnskapsformidling.
- Fjerning av gammelt gjerdemateriell.
- Tilrettelegging for at reineiere med nedsatt funksjonsevne kan delta i reindriftsarbeid.
- Stipend på 15 000 kroner til personer med rein i eget merke som skriver reindriftsrelatert masteroppgave.

3 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Avtalepartene er enige om en avsetning på 121,85 mill. kroner til kostnadssenkende og direkte tilskudd for Reindriftsavtalen 2023/2024. Dette er en økning på 13,15 mill. kroner fra inneværende avtale.

Avtalepartene er enige om at bevilgningene over post 75 er styrende, og at satsene kan bli justert for å holde forbruket innenfor bevilgningen. I beregningen av avsetningen til de produksjonsavhengige tilskuddene har avtalepartene lagt til grunn et slakteuttak i kalenderåret 2023 på 65 000 rein. Avtalepartene er enige om dersom satsene må justeres, er det satsene for produksjonspremie og kalveslaktetilskudd som skal justeres. Avhengig av størrelsen på merforbruket justeres satsen for produksjonspremien først ned til 36 pst. før satsen på kalveslaktetilskuddet reduseres.

3.1 Tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og reinlagene økt medansvar for å sikre en bærekraftig reindrift, balanse mellom reintall og beiter, sikring av arealer og økt lønnsomhet. Tilskuddet skal videre gi grunnlag for avsetning til kriseberedskap, investeringer i utstyr til føring, arbeid med helse, miljø og sikkerhet, avløserordning til ferie og fritid, samt avløserordning ved sykdom og svangerskap utover folketrygdens generelle ordninger.

Det kan gis tilskudd til avløsning ved svangerskap over ordningen tilskudd til avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall. Avtalepartene er enige om at tilskudd til avløsning ved svangerskap bare skal kunne dekkes over denne tilskuddsordningen, og ikke av distriktstilskuddet.

Avtalepartene viser også til at tilskudd til avløsning ved barns sykdom kan dekkes av distriktstilskuddet, jf. omtale under punkt 4.2.

Distriktstilskuddet legger grunnlaget for avsetning til distriktets beredskapsfond. Avtalepartene ble i 2022 enige om å åpne for at distriktsstyret kan vedta å åpne eget beredskapsfond, på bestemte vilkår. Bakgrunnen for denne endringen er blant annet at distriktets beredskapsfond er det viktigste verktøyet for distriktenes forebygging og håndtering av beitekriser. For at distriktene skal ha god nytte av det, må det settes av nødvendige midler i beredskapsfondet. Avtalepartene er enige om å øke det beløpet distriktene er pålagt å sette av fra dagens nivå på 5000 kroner til 20 000 kroner.

Avtalepartene er enige om at satsen for eget arbeid i forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag kapittel 3 settes lik som i forskrift om Reindriftens utviklingsfond, og økes fra 150 kroner til 210 kroner.

Avtalepartene er enige om å øke grunnbeløpet for distriktstilskuddet med 40 000 kroner, fra 167 000 kroner til 207 000 kroner. Økningen av grunnbeløpet skal legge til rette for distriktenes arbeid med klimatilpasning og arbeidet med arealsaker.

Avtalepartene foreslår å øke avsetningen med 4,75 mill. kroner, til 32,85 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2023/2024. Gjeldende satser og regelverk for øvrig videreføres.

Avtalepartene understreker at det er viktig at det legges til rette for kjønnsbalanse i distriktsstyrene.

3.2 Tilskudd til siidaandeler og reinlag

3.2.1 Produksjonspremie

Formålet med produksjonspremien er å premiere innsats, produksjon og videreforedling i næringen. Produksjonspremien bidrar også til å verdsette og synliggjøre den innsatsen som utføres i tillegg til arbeidet på fjellet.

Avtalepartene er enige om å øke satsen for produksjonspremien fra 38 pst. til 39 pst.

Avtalepartene er videre enige om at det skal kunne beregnes produksjonspremie på grunnlag

av avgiftspliktig salgssinntekt som ikke overstiger 650 000 kroner per siidaandel.

Avtalepartene er enige om å øke avsetningen med 7,1 mill. kroner, til 48,9 mill. kroner for Reindrifftsavtalen 2023/2024. Gjeldende regelverk ellers videreføres.

3.2.2 Kalveslaktetilskudd

Formålet med kalveslaktetilskuddet er å stimulere til at en større del av kjøttproduksjonen foregår på kalv. Uttak av kalv reduserer presset på vinterbeitene, og reduserer tapene i løpet av vintren. Økt uttak av kalv bidrar også til økt produktivitet fordi tilveksten på kalv er større enn tilveksten på større dyr.

Avtalepartene er enige om å øke satsen for kalveslakt fra 500 kroner til 650 kroner.

Avtalepartene er enige om en avsetning på 30,8 mill. kroner til kalveslaktetilskudd for Reindrifftsavtalen 2023/2024, en økning på 6,2 mill. kroner. Gjeldende regelverk videreføres.

3.2.3 Særskilt driftstilskudd til ungdom

Formålet med særskilt driftstilskudd til ungdom er å støtte opp om siidaandelsledere som er under 30 år, og som er under etablering og oppbygging av egen drift.

Gjeldende satser og regelverk videreføres

Avtalepartene er enige om å videreføre avsetningen på 2,2 mill. kroner til særskilt driftstilskudd til ungdom for Reindrifftsavtalen 2023/2024.

3.2.4 Ektefelle-/samboertillegg

Formålet med ektefelle-/samboertillegget er å støtte opp om den familiebaserte reindriften samt bidra til å øke inntektsgrunnlaget i næringen ved å legge til rette for deltakelse av begge ektefeller/samboere i reindriften på like vilkår. Tilskuddet innvilges kun til siidaandeler der begge ektefeller/samboere står oppført som ledere av siidaandelen.

Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Avtalepartene er enige om å videreføre avsetningen på 0,9 mill. kroner til ektefelle-/samboertillegg for Reindrifftsavtalen 2023/2024.

3.2.5 Etableringstilskudd

Etableringstilskuddet har som formål å støtte opp om reindrifftsutøvere under 35 år som får opprettet eller overdratt til seg siidaandel.

Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Avtalepartene er enige om å videreføre avsetningen på 5,2 mill. kroner til etableringstilskudd for Reindrifftsavtalen 2023/2024.

3.2.6 Særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel

Formålet med særskilt driftstilskudd til kvinner er å støtte kvinner som har reindrift som hovednæring. Minst 50 pst. av siidaandelsleders inntekt må stamme fra avgiftspliktig salgssinntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke.

Avtalepartene er enige om å øke satsen fra 25 000 kroner til 40 000 kroner.

Gjeldende regelverk videreføres.

Avtalepartene er enige om å øke avsetningen med 0,1 mill. kroner til 1,0 mill. kroner for Reindrifftsavtalen 2023/2024.

4 Velferdsordninger

Avtalepartene er enige om en avsetning på 4,3 mill. kroner til velferdsordninger over Reindrifftsavtalen 2023/2024. Dette fordeles på tidligpensjonsordning, avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall, og overføring til den kollektive forsikringsordningen som gir reindrifftsutøvere 100 pst. dekning av sykepengegrunnlaget. Dette er tilsvarende avsetning som i gjeldende avtale.

4.1 Tidligpensjon i reindriften

Tidligpensjon for reindrifftsutøvere skal bidra til å lette generasjonsovergangene i reindriften for de som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra reindrift. Ordningen skal gjøre det mulig for aktive næringsutøvere å gå ut av næringen før de har rett til alderspensjon fra folketrygden, og skal videre stimulere til at reintallet og sysselsettingsstrukturen tilpasses næringens ressurs- og inntektsgrunnlag.

Avtalepartene understreker behovet for god veiledning om pensjonsordningen. Landbruksdirektoratet har utarbeidet en veileder om ordningen, og har informasjon på sin nettside. Norske Reindrifftsamers Landsforbund vil også bidra til å gjøre ordningen kjent via egen hjemmeside og i sin kontakt med reieneierne.

Avtalepartene er enige om en avsetning på 2,5 mill. kroner til ordningen med tidligpensjon i Reindrifftsavtalen 2023/2024. Gjeldende satser og regelverk videreføres.

4.2 Tilskudd til avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall

Tilskudd til avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall skal bidra til å gi bedre økonomisk trygghet for reindriftsutøvere, og styrke den familiebaserte reindriften. Tilskuddsordningen forvaltes av Landbruksdirektoratet.

Norske Reindriftsamers Landsforbund har i sitt krav foreslått å utvide muligheten for tilskudd ved avløsning til å gjelde foreldre som må ivareta barn med sykdom. Avtalepartene viser til at distriktstilskuddet kan benyttes til å leie inn avløser ved sykdom, og at barns sykdom vil kunne dekkes av dette.

Avtalepartene er enige om at i tilfeller der siidaandelsleder ikke har nær familie, kan tilskudd til avløsning ved dødsfall ytes til andre slektninger i siidaandelen.

Avtalepartene er enige om en avsetning på 1,3 mill. kroner til avløsning ved svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall i Reindriftsavtalen 2023/2024.

4.3 Sykepenger

For reindriftsutøvere utgjør sykepengene fra NAV i utgangspunktet 80 pst. av sykepengegrunnlaget. For å sikre reindriftsutøvere sykepenges tilsvarende 100 pst. av sykepengegrunnlaget er avtalepartene enige om at avsetningen over reindriftsavtalen settes til 0,5 mill. kroner. Slik som tidligere år overføres midlene sentralt til folketrygden.

Avtalepartene vil også påpeke at reindriftsutøvere har mulighet til å tegne individuell forsikring gjennom NAV som gir 100 pst. dekning av sykepengegrunnlaget også de første 1–16 dagene.

5 Organisasjonstilskudd

Formålet med organisasjonstilskuddet er å bidra til at Norske Reindriftsamers Landsforbund kan delta aktivt i prosesser av sentral betydning for reindriften, og til en utvikling av reindriften i samarbeid med den til enhver tid gjeldende reindriftspolitikken. Det er en forutsetning for tilskuddet at Norske Reindriftsamers Landsforbund deltar på de

arenaene som er sentrale for reindriften, og har en aktiv oppfølging av relevante prosesser.

Organisasjonstilskuddet gis med følgende vilkår:

- Søknad om tilskudd sendes Landbruksdirektoratet innen 31.8.2023.
- Tilskuddet utbetales kvartalsvis
- Søknaden skal omfatte årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, i tillegg til planer og budsjett for 2024.
- Søknaden skal inneholde en oversikt over antall medlemmer i Norske Reindriftsamers Landsforbund per 01.07.2023.
- Norske Reindriftsamers Landsforbunds styre og lokallag skal ved valg av styrer ta hensyn til kjønnsfordeling og geografisk representasjon, slik at de forskjellige interesser i reindriften blir ivarettatt.

Norske Reindriftsamers Landsforbund har styrket sin organisasjon det siste året. Pilotprosjektet for en rådgivningstjeneste i arealsaker har bidratt til organisasjonsutvikling, og Norske Reindriftsamers Landsforbund har fått midler over reindriftsavtalen til å utvikle nytt saksbehandlingssystem og nye nettsider. Avtalepartene er enige om at organisasjonen er i positiv utvikling, og at det er viktig å bygge videre på dette slik at Norske Reindriftsamers Landsforbund kan delta aktivt i prosesser som er viktige for reindriften, og bidra til å fremme informasjon og kunnskap om reindriftsnæringen.

Avtalepartene er enige om at organisasjonstilskuddet økes med 0,8 mill. kroner til 8,1 mill. kroner for Reindriftsavtalen 2023/2024.

6 Regelverk

Avtalepartene legger opp til at forskriftene for Reindriftens utviklingsfond, de direkte tilskuddsordningene og velferdsordningene utarbeides og fastsettes av Landbruks- og matdepartementet. Norske Reindriftsamers Landsforbund involveres i utarbeidelsen av forskriftene.

15. februar 2023

Inge Even Danielsen

Viil Søyland

Vedlegg 2**Fordeling av rammen for Reindrifftsavtalen 2023/2024**

Tabell 2.1 Kapittel 1151 Til gjennomføring av reindrifftsavtalen (mill. kroner)

Post	Benevnelse	Reindrifftsavtalen 2022/2023	Reindrifftsavtalen 2023/2024	Endring
51	Tilskudd til Reindrifftsens utviklingsfond	59,7	65,75	6,05
72	Organisasjonstilskudd	7,3	8,1	0,8
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	108,7	121,85	13,15
79	Velferdsordninger	4,3	4,3	-
	Sum kapittel 1151	180,0	200,0	20,0

Tabell 2.2 Post 51 Tilskudd til Reindrifftsens utviklingsfond (mill. kroner)

Formål	Reindrifftsavtalen 2022/2023	Reindrifftsavtalen 2023/2024	Endring
Konfliktforebyggende tiltak	1,5	1,5	-
Utviklingsprogrammet	8,2	8,2	-
Fagbrevordningen	3,5	4,0	0,5
Markedstiltak	5,0	5,0	-
Pramming	5,5	5,5	-
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	3,0	3,0	-
Klassifiseringssystemet for reinsdyrkjøtt	0,5	0,5	-
Beredskapsfond	5,5	10,0	4,5
Kostnader beredskapsutvalg	0,5	0,7	0,2
Frakttilskudd	2,5	2,5	-
Tilskudd til rapportering av slaktet rein	0,3	0,3	-
HMS i reindrifften	2,0	3,0	1,0
Tilskudd til utgifter ved føring og flytting	4,1	4,1	-
Reindrifftsens arealbrukskart	0,5	0,5	-
Pilotprosjekt helsetjeneste rein	2,0	2,0	-
Pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i arealsaker	3,0	3,0	-
Fagsystem reindrift	1,5	-	-1,5
Utredninger/Arbeidsgruppe klimatilpasning	0,9	0,4	-0,5
Evaluerings	-	0,35	0,35
Frie midler	9,7	11,2	1,5
Sum	59,7	65,75	6,05

Tabell 2.3 Post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill. kroner)

Formål	Reindrifftsavtalen 2022/2023	Reindrifftsavtalen 2023/2024	Endring
Distriktstilskudd	28,1	32,85	4,75
Produksjonspremie	41,8	48,9	7,1
Kalveslaktetilskudd	24,6	30,8	6,2
Simleslaktetilskudd	5,0	0	-5,0
Særskilt driftstilskudd til ungdom	2,2	2,2	-
Ektefelle- og samboer- tilskudd	0,9	0,9	-
Etableringstilskudd	5,2	5,2	-
Særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel	0,9	1,0	0,1
Sum	108,7	121,85	13,15

Tabell 2.4 Post 79 Velferdsordninger (mill. kroner)

Formål	Reindrifftsavtalen 2022/2023	Reindrifftsavtalen 2023/2024	Endring
Tidligpensjon	2,5	2,5	-
Tilskudd til avløsning	1,3	1,3	-
Øvrige velferdsordninger (sykepenges)	0,5	0,5	-
Sum	4,3	4,3	-

Vedlegg 3

Sluttprotokoll fra forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2023/2024

Staten v/Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) har gjennomført forhandlinger om en reindrifftsavtale for 2023/2024.

Fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund møte:

Forhandlingsutvalg: Inge Even Danielsen (leder)
Tom Lifjell
Berit Marie Eira

Sakkyndige/rådgiver: Randi Skum
Marit Meløy
Leif Anders Somby
Nils Anders Appfjell
Asgrim Opdal

Fra staten møte:

Forhandlingsutvalg: Viil Søyland (leder)
Morten Floor
Widar Skogan

Sakkyndige/rådgivere: Tone Seppola (Landbruksdirektoratet)
Iris Nathalie Wagelius (Kommunal- og distriktsdepartementet)
Morten Gluva (Klima- og miljødepartementet)

Observatør: Jørn Gunnar Olsen (Sametinget)

Sekretærer: Lill-Tove Voje Skorge
Silje Trollstøl

1 Reindrifftsavtalen 2023/2024

Partene er enige om en reindrifftsavtale for 2023/2024, gjeldende fra 1. juli 2023 til 30. juni 2024. Avtaleteksten er gjennomgått og undertegnet.

Avtalepartenes hovedprioriteringer i Reindrifftsavtalen 2023/2024 er direkte tilskudd, ivaretagelse av reindriftens arealer, klimatilpasning og beredskap, samt tilleggsmålinger. Hovedprioriteringene styrker rammevilkårene for de reineierne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Avtalepartene er enige om at Norske Reindrifftsamers Landsforbund utarbeider et oppdrag til Økonomisk utvalg som har som formål å undersøke hvilke muligheter som finnes for å få oversikt over den enkelte reineiers bidrag til verdiskapingen i reindrifften, herunder reineiere uten siidaandel.

2 Endringer i Reindrifftsavtalen 2022/2023

2.1 Bruk av mindreforbruket fra 2022

I 2022 var det et mindreforbruk på kapittel 1151 post 75 og 79 på 10,0 mill. kroner. Avtalepartene er enige om hvordan mindreforbruket skal disponeres, under forutsetning av at mindreforbruket fra 2022 blir godkjent overført til 2023.

Avtalepartene er enige om at 7,0 mill. kroner overføres til Reindriftens utviklingsfond og fordeles på beredskapsfond, Norske Reindrifftsamers Landsforbunds prosjekt mot hets og rasisme i reindrifften, og et prosjekt for undersøkelser av genetisk variasjon knyttet til CWD. Videre er avtalepartene enige om at 3,0 mill. kroner settes av til Landbruksdirektoratets arbeid med nye fagsystemer for reindrift.

2.1.1 Beredskapsfond

Beitekrisene i 2020 og 2022 har synliggjort betydningen av å ha et sentralt beredskapsfond, samtidig som distriktene bygger opp egne beredskaps-

fond. Avtalepartene er enige om at 5,1 mill. kroner av mindreforbruket i 2022 overføres til beredskapsfondet i 2023, for å styrke fondet inneværende år.

2.1.2 Prosjekt mot hets og rasisme

Norske Reindriftsamers Landsforbund etablerte i 2022 et prosjekt mot hets og rasisme mot reindriftsutøvere. Prosjektet har utviklet en egen nettside, Reinfakta.no og informasjonsfilmer. Avtalepartene er enige om å sette av 0,8 mill. kroner av mindreforbruket til å videreutvikle prosjektet i 2023.

Styringsgruppen for prosjektet, som ble oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet i 2022, videreføres.

1. Videreføre konseptet Reinfakta ved å markedsføre, drifte og produsere innhold på nettsider og sosiale medie-kanaler
2. Sikre spredning og synlighet av filmer og innhold på Reinfakta
3. Gjennomføre en kampanje i prosjektperioden for å motvirke hets og rasisme
4. Etablere kontakt med samarbeidspartnere og identifisere samarbeidsområder
5. Arrangere webinar for reindriftsutøvere om hvordan hets og rasisme kan håndteres
6. Vurdere hvordan arbeidet med hets og rasisme gjennom prosjektene i 2022 og 2023 kan gå inn som en del av Norske Reindriftsamers Landsforbunds ordinære arbeid.

Det skal leveres en sluttrapport fra prosjektet til avtalepartene innen 1. desember 2023.

2.1.3 Genetiske undersøkelser av motstandsdyktighet mot CWD

Fra Nord-Amerika er det kjent at følsomheten for skrantesyke hos flere hjortedyrarter er avhengig av genetisk variasjon. Det aktuelle genet er identifisert og noen av genvariantene gir redusert følsomhet for prionsykdom. Ved å undersøke frekvensen av genvarianter, kan man dermed beskrive følsomhet for skrantesyke på bestandsnivå.

NMBU har i samarbeid med reindriftsnæringen gjennomført innledende genetiske undersøkelser for å kartlegge følsomhet for skrantesyke i disse reinflokkene. Målet med de genetiske undersøkelsene er å benytte kunnskapen til å drive målrettet avl for å få ned andelen dyr som er sensitive for skrantesykesmitte, og dermed redusere risikoen for utbrudd av sykdommen.

Avtalepartene ser dette prosjektet som et viktig smittereduserende tiltak. Finansiering av forskningsprosjektet skjer gjennom ulike kanaler. Avtalepartene vil bidra til å dekke reindriftens egenandel i prosjektet. Avtalepartene mener at dette er et prosjekt som er viktig for reindriften i hele landet, og legger til grunn at reinbeitedistrikter i nord også inkluderes i prosjektet.

Avtalepartene ber om en rapportering på status for prosjektet i forskriftsmøtet våren 2023.

Statens forhandlingsutvalg foreslår at det settes av 1,0 mill. kroner av mindreforbruket til å dekke reindriftens egenandel i dette prosjektet.

2.1.4 Fagsystem reindrift

Landbruksdirektoratet i 2022 startet arbeidet med å utvikle nye fagsystem for reindriftsforvaltningen. Det er en målsetning å utvikle en fullverdig systemstøtte for forvaltningen og løsninger som dekker reindriftsutøvernes behov. Gode systemer er avgjørende for dialogen og tilliten mellom forvaltning og næring.

Den totale kostnaden for systemet er anslått til 24 mill. kroner. I Reindriftsavtalen 2022/2023 ble det satt av 1,5 mill. kroner i 2023 til dette formålet.

Nye fagsystemer for reindriftsforvaltningen vil gi store gevinster for både næring og forvaltning. Digitale systemer vil gi raskere søknadsbehandling og enklere søknadsprosedyrer for næringen.

Avtalepartene er enige om at 3,0 mill. kroner av mindreforbruket overføres til kapittel 1142 post 21, som en delfinansiering av Landbruksdirektoratets utvikling av nye fagsystem for reindriftsforvaltningen.

Søknader om tilskudd til siidaandeler og reinlag skal være behandlet innen 1. juli 2023.

2.2 Omdisponering av ubrukte midler på Reindriftens utviklingsfond

2.2.1 Omdisponering Reindriftens utviklingsfond

Dersom avtalepartene ikke har avtalt noe annet, eller midlene er bundet opp som ansvar, skal ubrukte midler på ordninger i Reindriftens utviklingsfond tilbakeføres til fondet. En gjennomgang har vist at det er ubrukte midler fra tidligere år som kan omdisponeres. Dette er ubrukte midler som er akkumulert over flere år.

Avtalepartene er enige om at det som tidligere er øremerket til ordningene Tilskudd til juridisk bistand til ivaretagelse av norske reinbeitedistrikters tilgang til sine beiteområder i Sverige, og

Fjerning av gammelt gjerdemateriell omdisponeres til frie midler. Det har tidligere vært øremerket avsetning til disse ordningene, men det er ikke øremerket avsetning i dag. Avtalepartene mener derfor det er riktig å overføre disse midlene til frie midler, for å gi styret for Reindriftens utviklingsfond mulighet til å gjøre prioriteringer innenfor de frie midlene.

Avtalepartene er enige om å omdisponere 2,8 mill. kroner til frie midler i 2023.

3 Dekning av kostnader ved tiltak som følge av radioaktivitet i reinkjøtt

I statsbudsjettet for 2023, jf. Prop. 1 S (2022–2023) for Landbruks- og matdepartementet, er det satt av midler til dekning av kostnader ved tiltak som følge av radioaktivitet i reinkjøtt. Regelverket for tilskuddsordningen skal tilpasses slik at det ikke bare er knyttet til konsekvenser av Tsjernobylulykken, men også eventuelle framtidige hendelser. Dette vil innebære at det geografiske virkeområdet for forskriften utvides.

Forskrift 1. juli 2015 nr. 814 om kompensasjon for utgifter, merarbeid og økonomiske tap som reineiere påføres som følge av tiltak mot radioaktivitet i reinkjøtt vil bli endret i den ordinære forskriftsprosessen.

4 Saker utenfor reindriftsavtalen

Norske Reindriftsamers Landsforbund har i sitt krav tatt opp en rekke forhold som ligger utenfor reindriftsforhandlingene. Landbruks- og matdepartementet oppfordrer Norske Reindriftsamers Landsforbund til å ta initiativ til møter med ansvarlig departement. En oversikt over de aktuelle sakene og ansvarlig departement er gitt nedenfor.

Når det gjelder forhold som ligger innenfor Landbruks- og matdepartementets område legges det opp til egne møter om de sakene Norske Reindriftsamers Landsforbund tar opp.

4.1 Gjennomgang av reindriftsloven

Regjeringen har i Hurdalsplattformen lagt til grunn at det skal gjennomføres en helhetlig revisjon av reindriftsloven av 2007. I plattformen har regjeringen også slått fast at reindriften er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsliv og språk. Regjeringen har som målsetting å utvikle reindrif-

ten med et tredelt mål om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.

I 2018 oppnevnte Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund sitt eget reindriftslovutvalg, som skulle utrede behovet for endringer i reindriftsloven. Utvalget la frem sin utredning høsten 2022.

Regjeringen har besluttet at Landbruks- og matdepartementet nå starter opp en ordinær lovarbeidsprosess med en helhetlig gjennomgang av reindriftsloven. Departementet legger opp til en bred involvering av berørte parter, herunder Norske Reindriftsamers Landsforbund og Sametinget, som vil konsulteres i tråd med samelovens bestemmelser.

Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbunds lovutvalgs arbeid vil inngå som et bidrag i denne lovarbeidsprosessen.

4.2 Reindriften i Trollheimen

I Reindriftsavtalen 2022/2023 ble avtalepartene enige om å gjennomføre en utredning av dagens situasjon i Trollheimen. Landbruksdirektoratet fikk ansvar for å lyse ut et oppdrag, og tildelte prosjektet til Norconsult. Norconsult ga en foreløpig orientering om utredningen i oppstartsmøtet for reindriftsavtalen. Arbeidet er forsinket, og endelig rapport vil først foreligge etter at forhandlingene er gjennomført. Avtalepartene vil få en presentasjon av rapporten og drøfte rapporten når den er levert.

4.3 Forskningsprosjekt på tamrein og kongeørn med formål å få mest mulig kunnskap om kongeørn som skadevolder på tamrein

Det vises til tidligere prosesser knyttet til iverksetting av et nytt forskningsprosjekt på kongeørn som skadevolder på tamrein. Økt kunnskap om kongeørn som tapsårsak på tamrein vil kunne gi grunnlag for et redusert konfliktnivå og bedre tilitt mellom forvaltningen og reindriftsnæringen. Klima- og miljødepartementet vil be Miljødirektoratet om å iverksette utlysning av et forskningsprosjekt der formålet med prosjektet er å få bedre kunnskap om kongeørn som tapsårsak på tamrein. Prosjektet vil også kunne inneholde kunnskapsinnhenting om havørn og tamrein.

Studie av virkningene av felling av kongeørn kan inngå i prosjektet dersom det i forskningsområdet avdekkes enkeltindivider av kongeørn som gjør vesentlig skade på tamrein og statsforvalte-

ren etter gjeldende rett gir tillatelse til skadefelling.

Klima- og miljødepartementet skal ha en dialog med Norske Reindrifftsamers Landsforbund, aktuelle fylkeslag og Sametinget om utformingen av forskningsprosjektet om kongeørn som skadevolder på tamrein.

Prosjektet skal primært gjennomføres i samarbeid med ett eller flere reinbeitedistrikt i Troms eller Finnmark, alternativt i andre tamreinområder hvor det er en problematikk med tap av tamrein til kongeørn. Prosjektet skal gjennomføres innenfor rammene av gjeldende regelverk.

Kunnskapsinnhenting skal foregå på en uavhengig måte, og valg av forskningsinstitusjon skal bestemmes gjennom en åpen anbudsprosess i tråd med anskaffelsesregelverket. Ved vurderingen av tilbudene skal det vektles positivt at leverandøren samarbeider med andre aktører med utfyllende kompetanse.

4.4 Forslag om å endre avgiftsreglene knyttet til kjøretøy som benyttes i reindriftnæringen

Finansministeren har ved brev 15. februar 2023 orientert landbruks- og matministeren om at finansministeren tar sikte på å fremme forslag om fritak for engangsavgift og fradragrett for inngående merverdiavgift på anskaffelser, vedlikehold og drift for terrenggående tohjuls motorsykler i statsbudsjettet for 2024.

4.5 Andre departementers ansvarsområde

Kommunal- og distriktsdepartementet

- Statlige planretningslinjer for de samiske reinbeiteområdene.
- Forskrift om konsekvensutredninger må revideres, slik at terskelen til krav om konsekvensutredninger reduseres, og at reindriften gis rett til å oppnevne utreder dersom det ikke oppnås enighet om utreder.
- Orientering om arbeidet med Samerettsutvalget 2.

- Norske Reindrifftsamers Landsforbund mener at all tilrettelegging for ferdsel i utmark må tas inn i sti- og løypeplan og sendes på høring til reindriften.
- Mulighet for husbanklån for unge i reindriften.
- Instruks til kommuner og fylkeskommuner om kravet til kunnskapsinnhenting fra reindriften, og bevisstgjøre kommuner og fylkeskommuner om konsultasjonsplikten.
- Kommunene følger arealdelen i kommuneplanen, slik at dispensasjonssaker unngås.

Samferdselsdepartementet

- Salting av veier i reinbeiteområdene.
- Plan for å redusere reinpåkjørsler på vei og jernbane.

Finansdepartementet

Avgiftsrefusjon på drivstoff til bruk i reindriften.

Klima- og miljødepartementet

- Oppnåelse av den todelte målsetningen i rovviltforliket.
- Forhindre ytterligere nedbygging av reinbeiteområder.
- Revisjon av verneforskrifter og behovet for endringer i naturmangfoldloven.
- Håndtering av CWD.

Justisdepartementet

- Etablering av en miljødomstol.
- Endring av oreigningslova.

Kunnskapsdepartementet

- Fagskole reindrift.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

- Unntak fra tredelingen av foreldrepermisjonen for reindriftsutøvere.

5 Importordninger

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindriftnæringen et rimelig vern mot konkurrerende import.

Landbruksdirektoratet kan fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slakting, som kan importeres med redusert toll, etter samråd

med Markedsutvalget for reinkjøtt og reinkjøttbransjen for øvrig. I en situasjon hvor Markedsutvalget og bransjen gir råd om redusert toll på reinkjøtt, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at Landbruksdirektoratet tar kontakt med departementet.

15. februar 2023

Inge Even Danielsen

Viil Søyland
